

DOCENTEN IN HET PASSEND ONDERWIJS

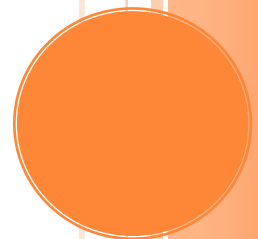
*Een ondersteunend product voor de lesgevende docenten van het
Zone.College Enschede*

SCRIPTIEVERSLAG

Melissa Demmers

305704

TOEGEPASTE PSYCHOLOGIE
HOOGESCHOOL SAXION – DEVENTER
JUNI, 2020

Onderzoek bij Het Zone.College Enschede

Opdrachtgevers: Y. Nandpersad & A. Kruiskamp

Afstudeerbegeleiders Saxion

Janneke Jolij (Eerste begeleider)

Rosalie Hoogeveen (Tweede begeleider)

Enschede, 2020.

VOORWOORD

Voor u ligt de scriptie 'Docenten in het passend onderwijs'. Dit onderzoek is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding Toegepaste Psychologie op het Saxion in Deventer en in opdracht van mijn voormalig stageorganisatie Het Zone.College Enschede. In de periode van februari 2020 tot en met juni 2020 heb ik hard gewerkt om mijn opleiding met een goed beroepsproduct af te kunnen ronden. Tevens heb ik mijn best gedaan om een beroepsproduct te ontwikkelen waar de opdrachtgever nuttig gebruik van kan maken.

Mijn afstudeerperiode was een bijzondere periode. Door de snelle verspreiding van het Covid-19 virus was er in Nederland vanaf maart 2020 sprake van een landelijke Lockdown. Deze Lockdown zorgde ervoor dat scholen moesten sluiten en de maatschappij zoveel mogelijk vanuit huis moesten werken. Het was een bijzondere uitdaging om mijn afstudeeronderzoek aan te passen aan de omstandigheden die voortkwamen uit de Lockdown. Een afstudeerperiode om niet te vergeten.

Gedurende mijn afstudeerperiode hebben meerdere mensen mij ondersteund en met mij mee gedacht. Deze mensen wil ik hier graag voor bedanken. Ten eerste wil ik mijn eerste begeleider Janneke Jolij bedanken. In deze bijzondere periode stond jij altijd klaar om een plekje vrij te maken in jou agenda om mij van feedback te voorzien. Ook heb jij het initiatief genomen voor de wekelijkse online koffieleut sessies via Blackboard, waarbij mijn medestudenten en ik de mogelijkheid kregen om vragen aan jou te stellen over het afstudeeronderzoek. Dit initiatief bracht ons samen in deze bijzondere tijd. Daarnaast wil ik mijn tweede begeleider Rosalie Hoogeveen bedanken voor het geven van feedback op mijn plan van aanpak en scriptieverslag.

Ik wil opdrachtgever meneer Kruiskamp bedanken voor het bieden van de mogelijkheid om mijn afstudeeronderzoek uit te mogen voeren bij mijn voormalig stageorganisatie: Het Zone.College Enschede. Tevens wil ik mijn voormalig stagebegeleider en tweede opdrachtgever mevrouw Nandpersad bedanken voor de prettige samenwerking. Je hebt regelmatig met mij meegedacht over mijn onderzoek en mij van nuttige feedback voorzien.

Tot slot wil ik in bijzonder mijn ouders bedanken voor alle steun die zij hebben geboden gedurende mijn opleiding. Ook wil ik mijn vriend bedanken voor het aanhoren van mijn klaagmomenten en bieden van geruststelling tijdens stressmomenten.

Veel leesplezier gewenst.

Melissa Demmers
Enschede, 2020

SAMENVATTING

Sinds de invoering van de Wet Passend Onderwijs is er sprake van een toename in het aantal leerlingen met een speciale onderwijsbehoefte die worden opgenomen binnen het reguliere onderwijs. Het Zone.College Enschede beschikt over een ondersteuningsteam bestaand uit diverse professionals om deze leerlingen met een speciale onderwijsbehoefte te ondersteunen. Echter, zijn het in de praktijk vooral de lesgevende docenten die dagelijks te maken hebben met deze zogeheten ‘zorgleerlingen’. Uit het afstudeeronderzoek van J. Augusteijn en N. Hoogenboom (2020) blijkt dat deze docenten behoefte hebben aan handvatten vanuit het ondersteuningsteam bij het omgaan met deze ‘zorgleerlingen’. Hierbij gaat het voornamelijk om leerlingen waarbij sprake is van (externaliserend) gedragsproblematiek. Het ondersteuningsteam wil deze handvatten graag voor de docenten kunnen aanbieden.

In dit onderzoek wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag: *‘Op welke manier kan het ondersteuningsteam de docenten van het Zone.College Enschede preventief ondersteunen bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblematiek?’*. Om antwoord te kunnen geven op deze vraag is er kwalitatief onderzoek uitgevoerd met behulp van semi gestructureerde interviews. Gezien het Covid-19 virus hebben deze interviews online plaatsgevonden. In deze interviews wordt onderzocht waar de ondersteuningsbehoefte ligt van de lesgevende docenten betreft het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen. Oftewel, waar moeten de ondersteunende handvatten waar zij behoefte aan hebben uit bestaan? Tevens wordt er onderzocht welke vorm van ondersteuning het ondersteuningsteam bij voorkeur zou willen aanbieden.

Uit de afgenomen interviews is gebleken dat de ondersteuningsbehoefte van de respondenten uiteen liggen. Opvallend is dat een aantal respondenten een voorkeur hebben voor informatieve ondersteuning en een aantal respondenten een voorkeur hebben voor ondersteuning in de vorm van praktische hulpmiddelen. Men zou kunnen concluderen dat het antwoord op de hoofdvraag daarom is: Het ondersteuningsteam kan de docenten van het Zone.College preventief ondersteunen bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblematiek, door een juiste balans te vinden in het aanbieden van informatie en praktische hulpmiddelen.

Het onderzoek heeft geleid tot het ontwikkelen van een informatieboekje. Dit product speelt in op de wens van de respondenten om informatief ondersteund te worden. Het informatieboekje bevat beknopte informatie over het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen. Naast het informatieboekje, is er een extra product ontwikkeld die inspeelt op de behoefte naar een praktisch hulpmiddel. Er is een format ontwikkeld voor een informatiekaart, met als doel de docenten overzicht te geven van alle leerlingen in een klas met een ondersteuningsbehoefte. Deze format is slechts een conceptversie en kan door de opdrachtgever zelf worden aangepast.

Overige ideeën betreft de ondersteuning voor docenten zijn meegenomen in de aanbevelingen van dit onderzoek.

Inhoud

VOORWOORD	2
SAMENVATTING	3
HOOFDSTUK 1: INLEIDING	6
1.1. De organisatie en opdrachtgever	6
1.2. Probleemstelling en relevantie van het onderzoek	6
1.3. Doel	8
1.4. Onderzoeksvraag	9
1.5. Stakeholders	9
1.6. Leeswijzer	10
1.7. Ethische verantwoording	10
HOOFDSTUK 2: INSPIRATION FASE	11
2.1. Onderzoeksmethodes	11
2.1.1. Secondary research (IDEO, 2015)	11
2.1.2. Deskresearch gedragsproblematiek	12
2.1.3. Recruiting Tools (IDEO, 2015)	13
2.1.4. Interview (IDEO, 2015)	14
2.1.5. Samenvatting interviews	15
2.2. Onderzoeksvraag	18
2.3. Conclusie	19
HOOFDSTUK 3: IDEATION FASE	20
3.1. Onderzoeksmethodes	20
3.1.1. Find Themes (IDEO, 2015)	20
3.1.2. Create Framework (IDEO, 2015)	21
3.1.3. How Might We (IDEO, 2015)	21
3.2. Conclusie	22
3.3. Beroepsproducten	23
3.3.1. Beroepsproduct: Informatieboekje	23
3.3.2. Extra product: Concept informatiekaart	27
3.4. Feedback beroepsproducten	29
3.4.1. Beroepsproduct: Informatieboekje	29
3.4.2. Extra product: concept informatiekaart	31

3.5 Uitwerking feedback beroepsproducten	31
3.5.1. Beroepsproduct: Informatieboekje	31
3.5.2. Extra product: concept informatiekaart	32
3.6. Eindpresentatie.....	33
HOOFDSTUK 4: AFSLUITING	35
4.1. Eindconclusie	35
4.2. Discussie	36
4.3. Aanbevelingen	37
4.3.1. Aanbevelingen docentondersteuning	37
4.3.2. Aanbevelingen implementatie beroepsproducten	39
4.3.3. Aanbevelingen vervolgonderzoek beroepsproducten	40
LITERATUURLIJST	41
BIJLAGEN	44
1. Eigen werkverklaring	44
2. Checklist ethische toetsing.....	45
3. Informatiebrief	47
4. Toestemmingsformulier.....	49
5. Interviewvragen docenten en ondersteuningsteam	50
6. Framework met resultaten voor opdrachtgevers	52
7. Extra beroepsproduct: concept informatiekaart.....	53

HOOFDSTUK 1: INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt de organisatie waar het afstudeeronderzoek is uitgevoerd geïntroduceerd. Vervolgens worden de probleemstelling en relevantie van het onderzoek verwoord. Daarna wordt het doel van het onderzoek beschreven. Tot slot wordt er stilgestaan bij de stakeholders en ethische verantwoording van dit onderzoek.

1.1. DE ORGANISATIE EN OPDRACHTGEVER

Het Zone.College is ontstaan uit de fusie van AOC Oost en Groene Welle. Op 1 januari 2018 gingen beide stichtingen op in Stichting Groen Onderwijs Oost Nederland (Zone.College, 2020). Het Zone College is een vmbo en mbo-school met innovatief groen en duurzaam onderwijs. De organisatie bevat meerdere vestigingen, waarvan dit onderzoek is uitgevoerd bij de vestiging in Enschede.

Het Zone.College Enschede omvat circa 800 leerlingen die verdeeld zijn in leerjaar 1,2,3 en 4. De school biedt de beroepsgerichte leerweg (basis en kadervariant) en de gemende leerweg. Naast de reguliere theorievakken, legt het Zone.College veel focus op praktijkvakken. In het derde leerjaar kunnen de leerlingen een wereld kiezen waarin zij zich gaan specialiseren. Leerlingen kunnen kiezen uit de gezonde wereld, actieve wereld, technische wereld, levende wereld of creatieve wereld. Het Zone.College is een groene school. Hierom is het belangrijk dat leerlingen die naar deze school gaan affiniteit hebben met groen.

Het Zone College beschikt over een ondersteuningsteam, bestaand uit diverse professionals zoals een orthopedagoog, schoolwijkcoach en toegepast psycholoog. Daarnaast bestaat dit team uit professionals met diverse didactische en pedagogische achtergronden. Het ondersteuningsteam is er om leerlingen een speciale onderwijsbehoefte te helpen of begeleiden, daar waar nodig is.

De opdrachtgevers van dit onderzoek zijn meneer Kruiskamp en mevrouw Nandpersad. Beide zijn werkzaam binnen het ondersteuningsteam van het Zone College Enschede. Mevrouw Nandpersad is werkzaam als teamondersteuner. Meneer Kruiskamp is de teamleider van het ondersteuningsteam.

1.2. PROBLEEMSTELLING EN RELEVANTIE VAN HET ONDERZOEK

Wet Passend Onderwijs

Vanaf 1 augustus 2014 is de Wet Passend Onderwijs in werking getreden. Dit houdt in dat alle leerlingen een plek moeten krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en hun mogelijkheden. Deze vorm van onderwijs moet ervoor zorgen dat elk kind het beste uit zichzelf haalt. Sinds de invoering van deze wet zijn alle scholen verplicht om in ieder geval basisondersteuning aan te bieden. Onder basisondersteuning valt het aanbieden van; hulp voor leerlingen met dyslexie of dyscalculie, programma's gericht op (het voorkomen van) gedragsproblemen en een richtlijn voor medische handelingen. Naast de basisondersteuning

bieden sommige scholen extra begeleiding aan leerlingen. Bijvoorbeeld het aanbieden van een training in sociale vaardigheden. Hierbij werken ze soms samen met instellingen als jeugdhulp (Rijksoverheid, 2019).

Als gevolg van de invoering van de Wet Passend Onderwijs is het aantal zorgleerlingen binnen het reguliere onderwijs toegenomen (DUO Onderwijsonderzoek & Advies, 2017).

Opdrachtgever mevrouw Nandpersad ervaart deze toename van het aantal zorgleerlingen ook binnen het Zone College. Zij geeft aan dat sinds de invoering van de wet passend onderwijs er in de loop der jaren steeds meer kinderen worden opgenomen binnen het Zone College, die extra ondersteuning nodig hebben. De kinderen werden voorheen wellicht eerder binnen speciaal onderwijs geplaatst. Dit zorgt voor extra druk op het ondersteuningsteam. (Nandpersad, persoonlijke communicatie 27 februari 2020).

In de praktijk zijn het echter niet alleen de teamondersteuners die te maken hebben met deze zogeheten zorgleerlingen, maar zijn het voornamelijk de lesgevende docenten van het Zone College die dagelijks in contact staan met deze leerlingen. Volgens mevrouw Nandpersad (persoonlijke communicatie, 27 februari 2020) is het probleem hierbij dat niet alle docenten over voldoende kennis, ervaring en/of handvatten beschikken om met deze zorgleerlingen om te gaan. Zo hebben niet alle docenten die worden aangenomen bij het Zone College een pedagogische achtergrond of ervaring met lesgeven aan zorgleerlingen. Volgens teamleider meneer Kruiskamp (persoonlijke communicatie, 21 maart 2020) is het tegenwoordig best lastig om docenten te vinden met een goede pedagogische achtergrond en zou hier op de lerarenopleiding meer aandacht aan moeten worden besteed.

De combinatie van een toename in het aantal zorgleerlingen op het Zone College en het feit dat niet alle docenten met deze leerlingen om kunnen gaan, brengt volgens mevrouw Nandpersad (persoonlijke communicatie, 27 februari 2020) de nodige gevolgen met zich mee. Zij benoemt hierbij onder andere conflicten tussen bepaalde docenten en zorgleerlingen, een opvallende toename van het aantal leerlingen dat sinds schooljaar 2019/2020 uit een les wordt verwijderd en een toename in het aantal klachten van zowel leerlingen en docenten over onrustige klassen.

Ervaring onderzoeker

De onderzoeker heeft in de periode van augustus 2019 t/m februari 2020 stage gelopen binnen het ondersteuningsteam van het Zone College Enschede. Gedurende deze periode heeft de onderzoeker kunnen ervaren hoe het is om werkzaam te zijn binnen de organisatie. De onderzoeker heeft tijdens deze periode taken uitgevoerd binnen het ondersteuningsteam, waardoor zij zichzelf heeft kunnen verplaatsen in de belevingswereld van de opdrachtgever. Daarnaast heeft de onderzoeker tijdens deze periode observaties uitgevoerd bij een aantal lessen, waarbij zij mocht meekijken met de lesgevende docenten van het Zone College Enschede. Hierdoor heeft de onderzoeker zich ook kunnen verplaatsen in de belevingswereld van de docenten. Uit deze observaties blijkt dat er veel leerlingen in één klas zitten die extra ondersteuningsbehoefte nodig hebben. Deze leerlingen eisen meestal extra aandacht en energie op van de docent, wat niet altijd haalbaar is. Denk hierbij aan leerlingen die bijvoorbeeld

extra uitleg nodig hebben of leerlingen die snel afgeleid raken en hierdoor de les verstoren. Gevolgen hiervan zijn conflicten tussen zorgleerlingen en docent, zorgleerlingen die uit de les worden verwijderd en onrust in de klas. De observaties van de onderzoeker sluiten aan bij de ervaring van de opdrachtgever, waaruit blijkt dat er sprake is van een probleem.

Docentondersteuning

Het ondersteuningsteam van het Zone College Enschede heeft met ingang van schooljaar 2019/2020 een nieuwe vorm gekregen. Bij deze nieuwe vormgeving hebben de leden van het ondersteuningsteam een nieuwe titel gekregen: *teamondersteuner*. Een teamondersteuner houdt zich niet alleen bezig met het ondersteunen van leerlingen, maar ook met het ondersteunen van de lesgevende docenten. Aldus de nieuwe taak; *docentondersteuning*. Met de invoering van deze taak worden teamondersteuners meer betrokken bij de ervaring van een docent, met als doel docenten te kunnen ondersteunen in de omgang met zorgleerlingen. De taak van docentondersteuning wordt op dit moment alleen uitgevoerd wanneer hier vraag naar is vanuit een docent. Hierbij gaat het enkel om curatieve ondersteuning, waarbij er dus al sprake is van een probleem. De teamondersteuner bekijkt de casus en biedt ondersteuning in de vorm van handvatten voor de docent.

Afstudeeronderzoek Social Work studentes

Om de taak van docentondersteuning beter uit te voeren, heeft er een onderzoek gelopen naar de ondersteuningsbehoeftes van de docenten van het Zone College Enschede ten opzichte van het ondersteuningsteam. Dit onderzoek is in de periode van september 2019 t/m februari 2020 uitgevoerd door Social Work (SW) studentes J. Augusteijn & N. Hoogenboom (Augusteijn & Hoogenboom, 2020). In dit afstudeeronderzoek is er onderzocht welke ondersteuningsbehoefte de docenten hebben op het gebied van leerlingen met leer- en gedragsproblematiek. Om data te verzamelen zijn er online enquêtes uitgezet naar de lesgevende docenten van het Zone College Enschede, met een respons van 22. Daarnaast zijn er twee diepte interviews gehouden met lesgevende docenten. Uit het afstudeeronderzoek van de SW studentes bleek dat de ondervraagde docenten behoefte hadden aan ondersteuning bij het lesgeven aan en omgaan met leerlingen waarbij sprake was van (externaliserende) gedragsproblematiek. Een aanbeveling voor het ondersteuningsteam uit het onderzoek was: *Het aanbieden van extra handvatten aan docenten, bij het omgaan met leerlingen waarbij sprake is van gedragsproblematiek*. Deze aanbeveling is uiteindelijk het doel geworden van het onderzoek dat voor u ligt. In de volgende paragraaf wordt dit doel verder beschreven.

1.3. DOEL

Het doel van dit onderzoek is het creëren van ondersteunend materiaal (handvatten) voor de docenten van het Zone College Enschede, bij het omgaan met leerlingen waarbij sprake is van gedragsproblematiek. Om dit te kunnen realiseren wordt er in dit onderzoek onderzocht op welke manier de lesgevende docenten bij voorkeur ondersteund willen worden. Door een inventarisatie te maken van de ondersteuningsbehoefte van de docenten, kunnen er aanbevelingen worden geschreven en kan het beroepsproduct worden vormgegeven.

Tevens wordt er onderzocht op welke manier de opdrachtgever en het ondersteuningsteam, deze ondersteuning bij voorkeur wil aanbieden aan de docenten. Uit een combinatie van de wensen, behoeftes en ideeën van zowel de docenten als het ondersteuningsteam zal een beroepsproduct ontstaan.

Dit onderzoek heeft ook een groter achterliggend doel, namelijk het verbeteren van het passend onderwijs op het Zone College Enschede, door met ingang van schooljaar 2020/2021 preventief ondersteunend materiaal aan te kunnen bieden aan de lesgevende docenten.

1.4. ONDERZOEKSVRAAG

De onderzoeksvraag van dit onderzoek is: *‘Op welke manier kan het ondersteuningsteam de docenten van het Zone College Enschede preventief ondersteunen bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen?’*.

De volgende deelvragen zijn opgesteld:

1. *Op welk gebied willen de docenten van het Zone College Enschede preventief meer ondersteund worden, wanneer het gaat om leerlingen met gedragsproblemen?*
2. *In welke vorm willen de docenten van het Zone College Enschede preventief meer ondersteund worden, wanneer het gaat om leerlingen met gedragsproblemen?*
3. *Op welk gebied zouden de docenten van het Zone College Enschede, volgens het ondersteuningsteam, preventief meer ondersteunt moeten worden, wanneer het gaat om leerlingen met gedragsproblemen?*
4. *In welke vorm zouden de docenten van het Zone College Enschede, volgens het ondersteuningsteam, preventief ondersteunt moeten worden, wanneer het gaat om leerlingen met gedragsproblemen?*

Deelvraag 1 en 2 zullen worden beantwoord door middel van interviews met een aantal lesgevende docenten van het Zone College Enschede. Deelvraag 3 en 4 zullen worden beantwoord door middel van interviews met een aantal teamondersteuners van het Zone College Enschede.

1.5. STAKEHOLDERS

Naast het optimaliseren van het passend onderwijs binnen de organisatie door ondersteunend materiaal aan te bieden aan de lesgevende docenten, zullen ook ander partijen profijt hebben van mijn beroepsproduct. Ten eerste zal het ondersteuningsteam met behulp van mijn product de taak van docentondersteuning beter kunnen realiseren, door het kunnen aanbieden van ondersteunend materiaal aan docenten. Daarbij zal de werkdruk van het ondersteuningsteam minder worden wanneer de docenten zelf vaardiger worden in het omgaan met leerlingen met een speciale onderwijsbehoefte. Ten tweede zullen zowel de zorgleerlingen als andere leerlingen van de klassen effectiever kunnen meedoen met de les, wanneer de docent minder problemen ervaart bij het lesgeven aan deze klassen. Denk hierbij aan een verhoogde

concentratie van de leerlingen doordat er meer sprake is van orde in de klas met als gevolg minder afleidende prikkels. Denk hierbij ook aan een betere balans tussen de aandacht van de docent naar de zorgleerlingen en de andere leerlingen. Het gevolg hiervan zal kunnen zijn dat ouders/verzorgers van leerlingen minder klachten ontvangen en een meer tevreden beeld krijgen over de school. Tot slot zouden andere locaties van het Zone College gebruik kunnen maken van het beroepsproduct.

1.6. LEESWIJZER

Het onderzoek is uitgevoerd door middel van de Human Centred Design (HCD) methode (IDEO.org, 2015). In deze methode staat de eindgebruiker centraal. De eindgebruiker in dit onderzoek zijn de lesgevende docenten van het Zone College Enschede. Naast deze eindgebruikers, staan in dit onderzoek de opdrachtgevers en het ondersteuningsteam ook centraal in het proces. Het ondersteuningsteam moet uiteindelijk het product kunnen aanbieden en uitleggen aan de lesgevende docenten, om deze reden worden zij betrokken bij het proces.

De HCD methode bestaat uit drie fases: De inspiration fase, de ideation fase en de implementation fase. De opbouw van dit verslag is gebaseerd op deze fases. Per hoofdstuk wordt een fase besproken, waarbij onderzoeksmethodes en resultaten op chronologische volgorde worden toegelicht. In dit onderzoek wordt de implementation fase niet uitgevoerd. Wel worden er aanbevelingen gedaan over hoe deze fase zou kunnen worden uitgevoerd.

1.7. ETHISCHE VERANTWOORDING

Na het invullen van de ethische checklist (zie bijlage 2) is geconstateerd dat ethische toetsing van dit onderzoek niet van belang is. Dit onderzoek valt niet onder de Wet Medisch Wetenschappelijk Onderzoek (MWO).

Dit onderzoek is uitgevoerd gedurende de Covid19 uitbraak. Door de landelijke Lockdown heeft de onderzoeker haar gehele onderzoek vanuit huis uitgevoerd. Alle interviews met respondenten zijn online met behulp van Microsoft Teams afgenomen. Deelname aan dit onderzoek was geheel vrijwillig, respondenten konden op ieder moment hun deelname aan het onderzoek beëindigen. De respondenten hebben voorafgaand aan het interview een informatiebrief gelezen (zie bijlage 3). Daarna hebben zij een toestemmingsformulier getekend (zie bijlage 4). Tevens hebben de respondenten een mondeling akkoord gegeven aan het begin van de interview, voor zowel de deelname aan het interview als het opnemen van de gegevens middels een spraakrecorder. Deze opnames zijn gemaakt met het doel om de onderzoeker te helpen bij het verwerken van de resultaten van de interviews. Opnames van deze interviews zijn bewaard op een beveiligde werklaptop van het Zone College Enschede.

HOOFDSTUK 2: INSPIRATION FASE

In de inspiration fase wordt er informatie verzameld die relevant is voor het onderzoek. In dit hoofdstuk worden de stappen die tijdens de inspiration fase zijn gemaakt om deze informatie te verzamelen toegelicht. Tot slot wordt er aan de hand van de verzamelde informatie antwoord gegeven op de deelvragen.

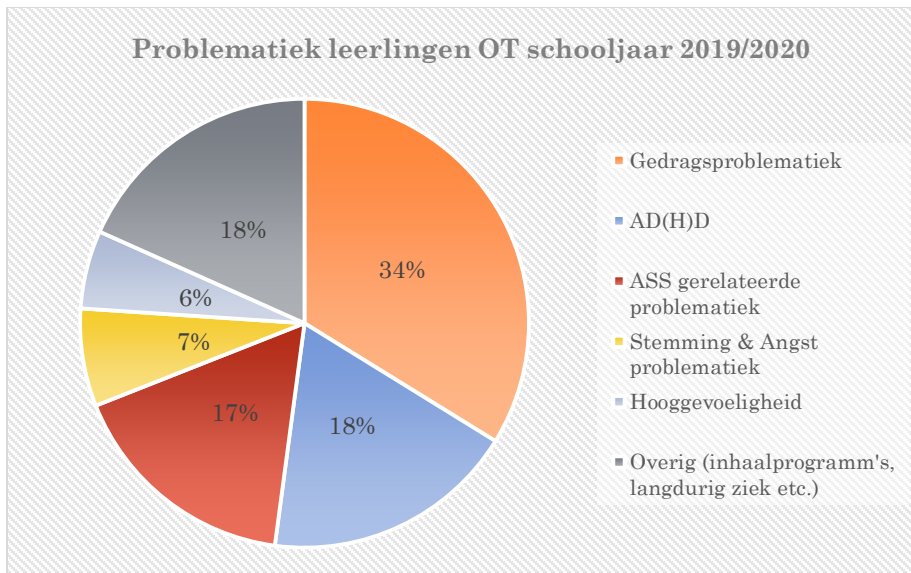
2.1. ONDERZOEKSMETHODES

In dit onderzoek wordt er gebruik gemaakt van verschillende methodes uit het HCD model. De onderzoeksmethoden die zijn toegepast zullen in de sub paragrafen hieronder beschreven worden. Tevens worden de resultaten van deze onderzoeksmethodes toegelicht. De onderzoeksmethoden zijn vertaald aan de hand van het HCD boek (IDEO, 2015). Hierom zullen de Engelse termen van de onderzoeksmethoden worden aangehouden.

2.1.1. Secondary research (IDEO, 2015)

Er is secondary research gedaan in de vorm van dossieronderzoek. Hierbij is onderzoek gedaan naar de soorten problematieken van de leerlingen die gedurende schooljaar 2019/2020 staan aangemeld bij het ondersteuningsteam van het Zone College Enschede. Het doel van dit onderzoek was om in kaart te brengen welke problematieken het meest voorkomen bij deze leerlingen en in hoeverre gedragsproblematiek voorkomt bij deze leerlingen. Door dit te onderzoeken krijgt de onderzoeker een beeld van het type leerlingen waar de docenten mee te maken hebben.

Met behulp van Magister, een intern programma binnen het Zone College waarin gegevens van leerlingen beveiligd staan opgeslagen, is er per leerling die staat aangemeld bij het ondersteuningsteam gekeken naar de diagnose, hulpvraag en ondersteuningsbehoefte. Het ging hierbij om een totaal van 60 leerlingen. Deze leerlingen zijn vervolgens gecategoriseerd in 6 groepen, namelijk: leerlingen met gedragsproblematiek, AD(H)D, ASS gerelateerde problematiek, angst & stemmingsproblematiek, hoog gevoeligheid en overig. Waarbij overig staat voor ondersteuning op gebied van schoolse zaken zoals inhaalprogramma's en aangepaste examens. Uit deze secondary research bleek dat het grootste gedeelte van de leerlingen die staan aangemeld bij het ondersteuningsteam, leerling zijn waarbij sprake is van gedragsproblematiek. Hierbij gaat het van lichte problematiek tot gedragsstoornissen. Hieruit kan men concluderen het Zone College Enschede te maken heeft met leerlingen waarbij sprake is van gedragsproblematiek, waarvoor de docenten graag extra handvatten willen hebben. Zie figuur 1 voor een weergave van het dossieronderzoek.

Figuur 1: resultaten secondary research. Geraadpleegd van Magister Zone College RPD 2020

2.1.2. Deskresearch gedragsproblematiek

Het thema gedragsproblematiek staat centraal in dit onderzoek. Gezien dit een breed begrip is, is er deskresearch gedaan naar de definitie van gedragsproblematiek om deze beter te begrijpen.

Volgens het Nederlands Jeugdinstituut (2020) spreken we van gedragsproblemen als een kind zich dwars en opstandig gedraagt, gauw geprikkeld is en driftig wordt, anderen ergert, antisociaal gedrag vertoont of zichzelf agressief gedraagt, waarbij het kind, de oudere en de omgeving nadelige gevolgen hiervan ondervinden. Ook gaat het om gedrag die minstens enkele maanden duurt. Deze gedragsproblemen kunnen verschillend van aard zijn. Veel kinderen vertonen gedragsproblemen als zij boos of gefrustreerd zijn, anderen vertonen juist gedragsproblemen door ongevoeligheid en emotieloosheid. Wanneer er bij een kind sprake is van gedragsproblematiek, spreekt men nog niet persé van een gedragsstoornis.

Het Nederlands Jeugdinstituut (2020) definieert een gedragsstoornis als gedrag dat erg problematisch is, langer dan een jaar aanhoudt en een kind erg belemmerd in naar school gaan, vrienden maken en het contact met de familie. Hierbij kan men twee vormen gedragsstoornissen onderscheiden, namelijk de oppositionele opstandige stoornis (ODD) en de norm overschrijdende gedragsstoornis (CD). Bij een ODD is het kind vaak dwars en opstandig, wat voor het 5^e levensjaar al kan worden vastgesteld en vaak een voorbode is voor andere stoornissen zoals depressie en angst. Een CD uit zich vaak in antisociaal gedrag zoals vechten, liegen of stelen.

2.1.3. Recruiting Tools (IDEO, 2015)

Om de deelvragen van dit onderzoek te beantwoorden, zijn er interviews afgenomen met een aantal lesgevende docenten en een aantal leden van het ondersteuningsteam van het Zone College Enschede.

De onderzoeker heeft twintig docenten van het Zone College Enschede middels een persoonlijke mail benaderd. Er is rekening gehouden met het benaderen van docenten met verschillende werkzaamheden, werkervaringen en referentiekaders. Denk hierbij aan het benaderen van docenten die lesgeven aan verschillende leerniveaus (vmbo b, k en g) en leerjaren (1 t/m 4). Negen van de twintig benaderde docenten wilden meewerken aan het onderzoek. Echter, hadden niet alle docenten op korte termijn tijd om een online interview in te plannen. Hierdoor heeft de onderzoeker uiteindelijk met zes van deze docenten een interview gehouden. De werkervaring van deze docenten varieerden van 4 tot 20 jaar. Deze geïnterviewde docenten gaven les aan verschillende leerniveaus en leerjaren. Uiteindelijk heeft de onderzoeker hierdoor docenten kunnen interviewen die lesgeven aan alle leerniveaus en alle leerjaren. Er zijn vier docenten geïnterviewd die alleen theorievakken geven en twee docenten die alleen praktijkvakken geven. De docenten die praktijkvakken geven, geven tevens groepsvormingslessen aan leerlingen van het eerste leerjaar. Dit zijn docenten met een pedagogische achtergrond die kennis hebben over leerlinggedrag.

Het ondersteuningsteam bestaat uit diverse professionals met verschillende achtergronden en werkzaamheden. De onderzoeker heeft deze teamondersteuners tijdens het vaste wekelijkse teamoverleg van het ondersteuningsteam benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. De teamondersteuners hadden vooraf een mail ontvangen met informatie over het onderzoek. Vijf van de negen teamondersteuners wilden meewerken aan het onderzoek. De functies van de eerste drie teamondersteuners die zijn geïnterviewd waren: teamleider, schoolpsycholoog en schoolwijkcoach. Dit zijn teamondersteuners die al langere tijd werkzaam zijn binnen de organisatie en binnen het ondersteuningsteam. Daarnaast zijn er twee teamondersteuners geïnterviewd die vanaf schooljaar 2019/2020 zijn begonnen binnen het ondersteuningsteam. Eén van deze teamondersteuners heeft een achtergrond in werken met probleemjongeren en de andere teamondersteuner is parttime wiskunde docent. Kortom, evenals de docenten, zijn er teamondersteuners geïnterviewd met verschillende achtergronden en referentiekaders. Het was voor de onderzoeker belangrijk om een product tot stand kon brengen gebaseerd op verschillende behoeftes vanuit perspectieven.

-IT'S NOT ABOUT TALKING TO A LOT OF PEOPLE, IT'S ABOUT TALKING TO THE RIGHT PEOPLE. (IDEO, 2015)

2.1.4. Interview (IDEO, 2015).

In totaal zijn er elf interviews afgenomen, waarvan zes met lesgevende docenten van het Zone College Enschede en vijf met teamondersteuners van het Zone College Enschede. Een inventarisatie van de wensen en behoeftes van de docenten gaven antwoord op deelvraag 1 en 2 van dit onderzoek. Een inventarisatie van de wensen en behoeftes van de teamondersteuners gaven antwoord op deelvraag 3 en 4 van dit onderzoek. Op deze manier werden alle deelvragen van het onderzoek beantwoord met behulp van de interviews. Voor deze inventarisatie is er gebruik gemaakt van semi gestructureerd interviews. Dit houdt in dat de onderwerpen van het interview vaststaan, maar dat er tijdens het interview dieper op een vraag kan worden ingegaan wanneer dit nodig is. De onderzoeker heeft gekozen voor deze methode zodat de respondenten genoeg ruimte kregen om uitgebreid te antwoorden, waarbij de onderzoeker kon doorvragen op interessante topics met als doel het verkrijgen van meer gedetailleerde informatie. De duur van de interviews varieerden van 30 tot 45 minuten.

De interviewvragen voor zowel de docenten als de teamondersteuners liepen parallel aan elkaar. Dit betekent dat dezelfde vragen werden gesteld, maar dan vanuit een ander perspectief. Bij de docenten werden de vragen gesteld vanuit het perspectief dat zij het beroepsproduct gaan gebruiken en bij teamondersteuners werden de vragen gesteld vanuit het perspectief dat zij het beroepsproduct gaan inzetten. De interviewvragen bestonden uit drie thema's die hieronder worden toegelicht.

Thema I: Gedragsproblematiek

In het eerste thema stond het begrip gedragsproblematiek centraal. Hierbij werd ten eerste aan de respondenten gevraagd naar een omschrijving van leerlingen met gedragsproblematiek. Gedragsproblematiek is een breed begrip en hierom is het van belang om te controleren wat de deelnemers hier precies onder verstaan. Vervolgens werd gevraagd wat volgens de respondenten de mogelijke oorzaak was van het feit dat docenten problemen ervaren met leerlingen met gedragsproblematiek. Door mogelijke oorzaken in kaart te brengen kunnen er concretere oplossingen worden bedacht. Hierbij werd tevens gecontroleerd of de ondervraagde docenten überhaupt problemen ervoeren met leerlingen met gedragsproblemen. Tot slot werd er gevraagd naar handvatten die volgens de respondenten al werken bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen.

Thema II: Inhoud beroepsproduct

In het tweede thema stond de inhoud van het beroepsproduct centraal. Eerst werd er aan de respondenten gevraagd welke onderwerpen zij relevant zouden vinden, wanneer zij informatie zouden ontvangen (of aanbieden) over het omgaan met leerlingen met gedragsproblematiek. Hierbij konden de respondenten eerst een vrij antwoord geven. Daarna werden er aan de respondenten een aantal onderwerpen voorgesteld en werd er gevraagd in hoeverre zij deze onderwerpen relevant vonden voor een ondersteunend product. De respondenten konden de mate van relevantie aangeven op een schaal van 1 tot 5, waarbij 5 het hoogste haalbare was. De onderwerpen die werden voorgesteld waren: executieve functies, hersenontwikkeling, motivatie en algemene gesprekstechnieken in relatie tot leerlingen met gedragsproblemen.

Deze onderwerpen zijn tot stand gekomen in overleg met de opdrachtgever. Vervolgens werd er aan de respondenten gevraagd op welk gebied zij ondersteund zouden willen worden bij het lesgeven aan leerlingen met gedragsproblemen. Hierbij werd er meer focus gelegd op handvatten tijdens de les. Respondenten konden hier een vrij antwoord in geven. Op basis van al deze bovenstaande antwoorden werd de inhoud van het mogelijke beroepsproduct concreter.

Thema III: Vormgeving beroepsproduct

In het derde thema stond de vormgeving van het beroepsproduct centraal. Hierbij werd er aan de docenten gevraagd in welke vorm zij de ondersteuning bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen zouden willen ontvangen. Tevens werd er aan de teamondersteuners gevraagd in welke vorm zij ondersteuning voor de docenten zouden willen gaan aanbieden. De respondenten konden hierbij eerst een vrij antwoord geven. Wanneer zij niets konden bedenken of de vraag niet begrepen, werden er voorbeelden gegeven. Denk aan een training, psycho educatie, cursus etc. Op basis van deze antwoorden werd de vormgeving van het mogelijke beroepsproduct concreter.

2.1.5. Samenvatting interviews

De verkregen informatie uit de interviews zijn verwerkt door het maken van samenvattingen. Er is gekozen voor de methode samenvatting maken, omdat deze het minst tijdrovend is. Per afgenomen interview is er een samenvatting gemaakt waarin de gestelde interviewvragen en verkregen antwoorden van de betreffende respondent werden genoteerd. Dit is uitgevoerd met behulp van de audio opnames die zijn gemaakt tijdens de interviews. Vervolgens zijn alle interviewvragen opnieuw genoteerd. Hierbij is per interviewvraag een conclusie geschreven op basis van de verkregen antwoorden van de respondenten. Tot slot is er per interviewthema een conclusie geschreven. Dit is apart gedaan voor de docenten en voor de teamondersteuners. Zie hieronder de samenvattingen van de resultaten van de docenten en van het ondersteuningsteam.

Samenvatting interview docenten:

Thema gedragsproblematiek

Docenten definiëren leerlingen met gedragsproblemen als: leerlingen die moeilijk corrigeerbaar zijn omdat zij hun eigen ongewenste gedrag niet inzien. Leerlingen die zowel verbaal als fysiek agressief gedrag vertonen. Verbaal in de vorm van schelden en brutaliteit. Fysiek in de vorm van houding en handelingen naar andere leerlingen. Leerlingen waarbij regels en afspraken herhaald moeten worden en vaak niet worden nageleefd. Leerlingen die niet het verwachte gedrag kunnen of willen vertonen. Docenten gaven aan dat opvoeding een grote rol speelt bij de mate van gedragsproblematiek. Alle ondervraagde docenten gaven aan dat zij wel eens problemen ervaren met leerlingen met gedragsproblemen. Docenten gaven ook aan dat sinds het passend onderwijs is ongeoerd, zij het gevoel hebben dat er sprake is van een toename van het aantal leerlingen met gedragsproblemen. Handvatten die docenten op dit moment al inzetten bij het

omgaan met leerlingen met gedragsproblemen zijn: structuur aanbieden in de les en duidelijke verwachtingen stellen (met consequenties), rustig blijven en de leerling ruimte geven, indien nodig: na afloop van de les een gesprek aangaan en duidelijke afspraken maken.

Thema inhoud beroepsproduct

De behoeftes van de docenten over de inhoud van de ondersteuning lagen uiteen. Van alle ondervraagde docenten, benoemde iedereen iets anders. Echter hadden alle docenten één gezamenlijke wens: De vertaalslag naar de praktijk. Voor alle ondervraagden is het belangrijk dat wanneer zij informatie over een bepaald onderwerp ontvangen, zij hierbij passende praktijkvoorbeelden krijgen. Informatie over een onderwerp ontvangen is belangrijk, maar weten hoe zij deze informatie kunnen toepassen in de les is nog belangrijker. Kijkend naar de voorgestelde onderwerpen: executieve functies, hersenontwikkeling, motivatie en gesprekstechnieken, vonden alle docenten deze voorgestelde onderwerpen relevant. Informatie over gesprekstechnieken werd als meest relevant benoemd. Daarnaast werd er aangegeven dat de docenten behoefte hadden aan meer overzicht van de leerlingen in de klas met een speciale onderwijsbehoefte. De individuele plannen van aanpak van de 'zorgleerlingen' zijn niet efficiënt wanneer een docent voor een volle klas staat.

Thema vormgeving beroepsproduct

Wanneer er gevraagd werd naar de vorm van ondersteuning, gaven de meeste docenten aan dat zij ondersteuning in de vorm van een docentbuddy het meest effectief zou zijn. Oftewel, iemand die letterlijk meekijkt in de klas en direct ondersteuning geeft aan de betreffende docent. Dit zou vooral voor nieuwe docenten een must zijn. Het zou volgens de docenten ideaal zijn wanneer dit iemand van het ondersteuningsteam is. Kijkend naar informatieve ondersteuning, gaven de docenten aan dat zij de voorkeur hadden voor een soort naslag werk, boekje of poster. Een visueel product met beknopte tekst, concrete informatie en handvatten voor de praktijk. Kijkend naar ondersteuning in de vorm van overzicht krijgen, gaven de docenten aan dat een soort instructiekaart waarop alle 'zorgleerlingen' met handvatten staan weergegeven nuttig zou zijn.

Samenvatting interview ondersteuningsteam:

Thema gedragsproblematiek

Alle ondervraagden teamondersteuners gaven aan dat zij tijdens hun werk wel eens te maken hebben gehad met docenten die problemen ervoeren met leerlingen met gedragsproblemen. Dit sluit aan bij de verzamelde informatie van de ondervraagde docenten, die allemaal aangaven dat zij wel eens problemen ervoeren met leerlingen met gedragsproblemen. Teamondersteuners gaven aan dat docenten problemen ervaren met leerlingen die de orde van de les verstoren, zich niet aan afspraken/regels houden, brutaal zijn en niet het verwachte gedrag laten zien. Daarnaast werd aangegeven dat het gaat om leerlingen die primaire reacties laten zien bij emotionele omstandigheden. Wanneer er aan de teamondersteuners werd gevraagd wat de reden was van deze problematiek tussen docenten en leerlingen, werden de

volgende redenen gegeven. Ten eerste werd aangegeven dat sinds de passend onderwijs er sprake is van een toename van leerlingen in de klas met gedragsproblematiek. Leerlingen die voorheen naar het speciaal onderwijs gingen, krijgen nu de mogelijkheid om passend onderwijs te volgen. Dit heeft ervoor gezorgd dat de balans in de klas is verstoord, de klas meer energie opeist en er veel wordt gevraagd van één docent voor de klas. Ten tweede werd aangegeven dat niet alle docenten op de hoogte zijn van een benadering die past bij deze doelgroep leerlingen. Redenen hiervoor zijn scholing die niet aansluit bij de doelgroep, te weinig ervaring en te weinig kennis over specifieke problematiek. Tot slot werd aangegeven dat externe factoren een rol spelen. Denk hierbij aan het constant moeten schakelen tussen de verschillende klassen, het constant moeten wisselen van lokalen wat ten koste gaat van een gestructureerde les en het missen van extra handen in de klas.

Thema inhoud beroepsproduct

Wanneer er gevraagd werd naar de mogelijke inhoud van een beroepsproduct voor docentondersteuning vonden de teamondersteuners de volgende onderwerpen relevant: Het kunnen de-escaleren van situaties, het kunnen lezen van non verbale gedragingen van leerlingen, het met rust kunnen laten van bepaalde leerlingen, het besef hebben dat leerlingen ook genoeg meemaken in hun privé situatie, structuur in de les en goed klassenmanagement. Daarnaast werd aangegeven dat alleen kennis over een bepaald onderwerp het probleem niet oplost. De vertaalslag naar de praktijk en het kunnen toepassen van concrete handvatten is wat het probleem of de situatie uiteindelijk zal verhelpen. Dit sluit aan bij de wensen van de docenten, die ook aangaven graag ondersteuning willen ontvangen die praktisch uitvoerbaar is. Tot slot werd aangegeven dat het belangrijk is om te kijken naar de specifieke hulpvraag van de docent. Waar heeft de docent moeite mee? Op basis van de hulpvraag kan er ondersteuning op maat worden ingezet. Kijkend naar de voorgestelde onderwerpen: executieve functies, hersenontwikkeling, motivatie en algemene gesprekstechnieken, vonden teamondersteuners alle informatie relevant. Informatie over motivatie werd als meest relevant benoemd. Tot slot gaven teamondersteuners aan dat het nuttig zou zijn wanneer de docenten meer overzicht zouden hebben van de 'zorgleerlingen' in de klas. Dit sluit aan bij de wensen van de docenten.

Thema vormgeving beroepsproduct

Wanneer er gevraagd werd naar de mogelijke vormgeving van ondersteuning voor docenten, gaven een aantal teamondersteuners aan dat intervisiebijeenkomsten voor docenten waarin hulpvragen op maat worden behandeld effectief zouden zijn. Daarnaast werd er aangegeven dat de voorkeur uitging naar ondersteunend materiaal die praktisch en direct kan worden ingezet. Een PDF of informatieboekje met relevante informatie voor docenten zou hierbij passen. Tot slot werd een poster benoemd waarop alle leerlingen met een speciale ondersteuningsbehoefte werden weergegeven.

2.2. ONDERZOEKSVRAAG

In deze paragraaf worden de deelvragen beantwoord op basis van de samenvattingen van de interviews.

Deelvraag 1: Op welk gebied willen de docenten van het Zone College Enschede preventief meer ondersteund worden, bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen?

Docenten willen ondersteund worden op het gebied van kennis en praktische hulpmiddelen. Bij de ondersteuning op het gebied van kennis, is het belangrijk dat er een vertaalslag wordt gemaakt naar de praktijk. Docenten gaven aan dat informatie ontvangen over bepaalde onderwerpen belangrijk is, maar uitleg krijgen over hoe zij deze informatie kunnen toepassen nog belangrijker is. Informatie ontvangen over het onderwerp algemene gesprekstechnieken vinden de docenten het meest relevant. Kijkend naar de praktische hulpmiddelen, willen docenten graag meer ondersteund worden in de vorm van concrete handvatten, fysieke hulp en meer overzicht van de leerlingen in de klas met een speciale onderwijsbehoefte.

Deelvraag 2: In welke vorm willen de docenten van het Zone College Enschede preventief meer ondersteund worden, wanneer het gaat om leerlingen met gedragsproblemen?

De meeste ondervraagde docenten willen ondersteund worden in de vorm van een docentbuddy. Bij voorkeur een teamondersteuner die meekijkt tijdens de les en hierbij ter ondersteuning en handvatten biedt voor het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen. Volgens de docenten zou dit vooral voor nieuwe docenten een must zijn. Hierbij wordt men misschien niet preventief ondersteund, maar het is volgens de docenten wel de meest effectieve manier. Kijkend naar ondersteuning op het gebied van kennis, geven de docenten de voorkeur voor een naslagwerk, informatieboekje of poster waarbij informatie zo visueel mogelijk wordt weergegeven met passende praktijkvoorbeelden. Kijkend naar de wens van de docenten om meer overzicht te krijgen van de leerlingen in de klas met een speciale onderwijsbehoefte, geven de docenten aan dat een instructiekaart of poster handig zou zijn.

Deelvraag 3: Op welk gebied zouden de docenten van het Zone College Enschede, volgens het ondersteuningsteam, preventief meer ondersteunt moeten worden, wanneer het gaat om leerlingen met gedragsproblemen?

Volgens het ondersteuningsteam is het vooral belangrijk dat docenten ondersteund worden op het gebied van kennis. Informatie over het onderwerp motivatie wordt als meest relevant gezien. Verder wordt aangegeven dat alleen kennis over een bepaald onderwerp het probleem niet oplost. De vertaalslag naar de praktijk en het kunnen toepassen van concrete handvatten is wat het probleem of de situatie uiteindelijk zal verhelpen. Dit sluit aan bij de wensen van de docenten. Daarnaast geven een aantal teamondersteuners aan dat docenten ondersteund moeten worden door het verkrijgen van informatie op maat, oftewel passend bij de hulpvraag. Tot slot geven een aantal teamondersteuners aan dat docenten ondersteund zouden moeten worden door het verkrijgen van meer overzicht van de leerlingen in de klas met een speciale onderwijsbehoefte. Dit sluit ook aan bij de wensen van de docenten.

Deelvraag 4: *In welke vorm zouden de docenten van het Zone College Enschede, volgens het ondersteuningsteam, preventief ondersteunt moeten worden wanneer het gaat om leerlingen met gedragsproblemen?*

Het ondersteuningsteam heeft verschillende ideeën over de mogelijke vormgeving van ondersteuning ten opzichte van de docenten. Teamondersteuners geven aan dat intervisiebijeenkomsten voor docenten, waarin de voortgang van leerlingen wordt besproken en directe informatie op maat wordt geboden, effectief zou zijn. Andere teamondersteuners geven aan dat docenten preventief meer ondersteund moeten worden op gebied van kennis in de vorm van een PDF bestand, boekje of poster waarin belangrijke informatie beknopt staat beschreven. Tot slot geven teamondersteuners aan dat docenten meer overzicht moeten krijgen van de ‘zorgleerlingen’ in de klas met behulp van een instructiekaart.

2.3. CONCLUSIE

In deze paragraaf wordt er een conclusie gegeven over de uitkomsten van de inspiration fase.

Er blijkt behoefte te zijn aan extra handvatten voor de docenten bij het omgaan met leerlingen waarbij sprake is van gedragsproblematiek. Deze behoefte is niet opmerkelijk, gezien er uit dossieronderzoek blijkt dat het grootste gedeelte van de leerlingen die staan aangemeld bij het ondersteuningsteam leerlingen zijn met vormen van gedragsproblemen.

Het ondersteuningsteam wil graag handvatten kunnen aanbieden aan de lesgevende docenten om beter met deze leerlingen om te kunnen gaan. De mogelijke inhoud en vormgeving van deze handvatten zijn onderzocht met behulp van interviews. Om ervoor te zorgen dat degene die de ondersteuning aanbiedt (het ondersteuningsteam) en degene die de ondersteuning ontvangt (de docenten) dezelfde visie delen, zijn er interviews afgenomen met beide partijen. Uit deze interviews blijkt dat de wensen en behoeftes van zowel het ondersteuningsteam als de docenten uiteen lijken te liggen. Een gedeelte van de respondenten geven aan dat ondersteuning op het gebied van kennis belangrijk is en een gedeelte van de respondenten geven aan dat ondersteuning in de vorm van praktische hulpmiddelen belangrijk is. Wel is er één onderliggende wens, namelijk de vertaalslag van informatie naar de praktijk. Men zou kunnen concluderen dat het ondersteuningsteam de docenten kan ondersteunen door de juiste balans te vinden in het aanbieden van kennis en praktische hulpmiddelen, waarbij er altijd rekening wordt gehouden met de vertaalslag van informatie naar de praktijk.

HOOFDSTUK 3: IDEATION FASE

In de ideation fase wordt de informatie die tijdens de inspiration fase is opgedaan geanalyseerd, gebundeld en omgezet tot mogelijke ideeën voor het beroepsproduct. In dit hoofdstuk wordt beschreven welke methodes zijn toegepast om tot deze ideeën te komen. Tot slot wordt het beroepsproduct toegelicht.

3.1. ONDERZOEKSMETHODES

Evenals de inspiration fase, zijn er in de ideation fase verschillende methodes uit het HCD model toegepast om tot een resultaat te komen. In de sub paragrafen hieronder worden deze methodes en verkregen resultaten op chronologische volgorde toegelicht.

3.1.1. Find Themes (IDEO, 2015)

Gezien er uit de interviews verschillende resultaten naar voren kwamen, was het niet realistisch om één conclusie en aanbeveling te schrijven en hier een beroepsproduct aan te koppelen. In het originele plan van aanpak van dit onderzoek was bedacht dat het meest benoemde idee zou worden omgezet in een beroepsproduct, maar aangezien de resultaten en wensen van de ondervraagden erg verdeeld waren was dit niet haalbaar. Een oplossing hiervoor was het toepassen van de HCD methode Find Themes (IDEO, 2015). Dit is uitgevoerd door een tabel te maken waarin de resultaten van de ondervraagde docenten en teamondersteuners worden weergegeven. In deze weergave wordt gekeken naar overeenkomsten en verschillen in resultaten van beide partijen. Hieronder worden de opvallendste resultaten besproken. De dikgedrukte woorden zijn zaken die regelmatig werden genoemd en eventueel van belang zijn voor het beroepsproduct.

Resultaten Find Themes:

Zowel docenten als teamondersteuners beschrijven leerlingen met gedragsproblemen als leerlingen die moeilijk corrigeerbaar zijn, leerlingen die regels en afspraken niet nakomen en leerlingen die niet het verwachte gedrag laten zien. Beide partijen geven aan dat de **Wet Passend onderwijs** een grote rol heeft gespeeld in de toename van het aantal leerlingen met gedragsproblemen in de klas. Ook geven beide partijen aan dat docenten voornamelijk kennis willen overdragen aan leerlingen terwijl er bij deze doelgroep veelal geïnvesteerd moet worden in de relatie. Wanneer er gevraagd wordt naar handvatten die al werken bij de omgang met leerlingen met gedragsproblematiek, worden er ook veel gelijksoortige antwoorden gegeven. Beide partijen vinden rustig blijven en een leerling de **ruimte** geven van groot belang. Daarnaast worden **structuur** aanbieden in de les en **duidelijke regels** met de leerling afspreken regelmatig benoemd.

De verschillen in de visies van teamondersteuners en docenten komen naar voren wanneer er gevraagd wordt naar de ondersteuningsmogelijkheden voor de docenten. Teamondersteuners vinden het vooral belangrijk dat de docenten **informatieve ondersteuning** ontvangen. Denk hierbij aan geschreven informatie over stoornissen bij leerlingen en het aanbieden van informatie op maat tijdens intervisiebijeenkomsten. Een gedeelte van de docenten geven aan

dat zij ook belang hebben bij het verkrijgen van **informatieve ondersteuning**, waarbij echter wel een **vertaalslag** wordt gemaakt naar **de praktijk**. Hiermee wordt bedoeld dat wanneer docenten informatie ontvangen, zij tevens uitleg krijgen over hoe zij deze informatie kunnen inzetten in de praktijk. Docenten geven daarbij aan dat zij behoefte hebben aan **concrete handvatten** die zij direct kunnen toepassen tijdens een lessituatie. Het andere gedeelte van de docenten geven aan dat zij belang hebben bij ondersteuning in de vorm van **praktische hulpmiddelen**. Hierbij wordt vooral het invoeren van een **docentbuddy** genoemd. Een docentbuddy is iemand die meekijkt tijdens de les en ter plekke meehelpt en ondersteuning biedt.

Gelukkig zijn beide partijen het ook eens met een aantal punten. Zo gaven zowel docenten als teamondersteuners aan dat wanneer er informatie zou worden aangeboden, de voorgestelde onderwerpen: **executieve functies, hersenontwikkeling, motivatie en gesprekstechnieken** in relatie tot leerlingen met gedragsproblematiek relevant waren. Daarnaast gaven beide partijen aan dat er een soort **klassenoverzicht** moet komen waarop alle leerlingen met een ondersteuningsbehoefte overzichtelijk staan weergegeven. Tot slot gaven beide partijen aan dat wanneer er schriftelijke informatie wordt aangeboden, deze beknopt en duidelijk moet worden aangeboden. (geen lappen tekst). Tevens vonden beide partijen het belangrijk dat er een product wordt ontwikkeld die visueel aantrekkelijk is.

3.1.2. Create Framework (IDEO, 2015)

Uit de methode Find Themes zijn verschillende wensen en ideeën voor het beroepsproduct naar voren gekomen. Om hier een duidelijk beeld van te creëren, is de methode Create Framework (IDEO, 2015) toegepast. Een Framework is een visuele representatie van de verzamelde data. Uit de methode Find Themes bleek dat er sprake is van ondersteuningsbehoefte op twee gebieden, namelijk kennis en praktische hulpmiddelen. Deze twee thema's staan centraal in de Framework. Vervolgens is gekeken welke twee wensen of ideeën aansluiten bij deze hoofdthema's. Hierbij is gekeken naar wensen of ideeën die het meest werden benoemd door beide partijen. Zie bijlage 6 voor de uitwerking van de Framework. In dit onderzoek is deze Framework ook gedeeld met de opdrachtgevers, zodat zij een overzichtelijke tussentijdse update konden krijgen van het onderzoek. Na het creëren van de Framework kwam de volgende vraag naar voren: *Hoe kan deze informatie worden omgezet in een beroepsproduct?* Om antwoord te krijgen op deze vraag, is de How We Might (IDEO, 2015) methode toegepast.

3.1.3. How Might We (IDEO, 2015)

De How Might We methode is een methode uit het HCD model waarbij inzichten worden hervormd in vragen. Deze vragen beginnen telkens met 'How might we'. In dit verslag is de methode uitgebreid door gedachten en ideeën ook te beschrijven.

Insight 1 Een product aanbieden waarin informatie wordt gegeven over het omgaan met leerlingen met gedragsproblematiek en inspeelt op de behoefte: meer kennis.

How might we	Hoe kunnen we informatie over leerlingen met gedragsproblematiek aanbieden?
Thoughts	Informatie kan worden aangeboden op verschillende manieren; een training, psycho educatie, e-learling etc. De opdrachtgever heeft gevraagd naar ondersteunend materiaal die zij praktisch vanuit het ondersteuningsteam kunnen aanbieden. Hierom is het maken van een tastbaar product het meest realistisch. In de interviews werden PFD bestanden, boekjes en posters benoemd. Ik denk dat een informatieboekje het meest praktisch is.
Idea	Een informatieboekje wat vanuit het ondersteuningsteam kan worden aangeboden aan de docenten. Dit informatieboekje bevat theorie over de onderwerpen die zijn benoemd tijdens de interviews. Tevens bevat het boekje concrete handvatten over het omgaan met leerlingen met gedragsproblematiek die tijdens de les kunnen worden ingezet.
Insight 2	Een product met een klassenoverzicht waarop alle leerlingen die staan aangemeld bij de ondersteuning overzichtelijk worden beschreven en inspeelt op de behoefte: een praktisch hulpmiddel.
How might we	Hoe kunnen we een klassenoverzicht maken waarop alle leerlingen die staan aangemeld bij de ondersteuning overzichtelijk worden weergegeven?
Thoughts	Om informatie overzichtelijk te maken, moet deze visueel worden gemaakt. Dit kan met behulp van codes, tekeningen of kleur.
Idea	Een informatiekaart waarop alle zorgleerlingen van de betreffende klas op basis van kleurcode staan beschreven.

3.2. CONCLUSIE

In deze paragraaf wordt er een conclusie gegeven over de uitkomsten van de ideation fase.

Uit de ideation fase blijkt dat er behoefte is aan ondersteuning op het gebied van kennis en praktische hulpmiddelen. Hierom is er gekozen om twee beroepsproducten te ontwikkelen. Het eerste beroepsproduct is het hoofdproduct en zal uitgebreid worden uitgewerkt. Het tweede product kan worden gezien als een extra product waarvan slechts een conceptversie wordt uitgewerkt.

Het hoofdproduct speelt in op de behoefte naar kennis en concrete handvatten. Er zal ondersteunend materiaal worden ontwikkeld in de vorm van een informatieboekje over het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen. Dit informatieboekje zal tevens 'handvatten voor de docent' bevatten die docenten concreet kunnen inzetten. Het extra product speelt in op de behoefte voor een praktisch hulpmiddel. Er zal een prototype worden ontwikkeld voor een informatiekaart die per klas kan worden ingezet.

3.3. BEROEPSPRODUCTEN

In deze paragraaf wordt beschreven welke beroepsproducten er zijn gekozen om de docenten van het Zone College Enschede te ondersteunen. Per sub paragraaf wordt er eerst de keuze van het beroepsproduct verantwoord. Vervolgens wordt er beschreven waar het beroepsproduct aan moet voldoen en hoe het prototype van het product tot stand is gekomen.

3.3.1. Beroepsproduct: Informatieboekje

Er wordt een informatieboekje gemaakt over het omgaan met leerlingen met gedragsproblematiek, ter ondersteuning van de lesgevende docenten van het Zone College Enschede. Dit informatieboekje zal vanuit het ondersteuningsteam met ingang van schooljaar 2020/2021 preventief kunnen worden ingezet ter ondersteuning van de docenten.

Keuze product

Er is gekozen voor een informatieboekje, omdat deze inspeelt op de behoefte van de docenten om ondersteund te worden door het verkrijgen van informatie. Ook speelt het in op de wensen van de opdrachtgever en het ondersteuningsteam, om relevante informatie aan te kunnen bieden aan de lesgevende docenten. De opdrachtgevers en het ondersteuningsteam wilden graag ondersteunend materiaal ontvangen die zij praktisch kunnen inzetten. Hierom is er gekozen voor ondersteunend materiaal in de vorm van een informatieboekje. De docenten kunnen hier zelfstandig gebruik van maken, in tegenstelling tot bijvoorbeeld een training of intervisievorm, die door een persoon moet worden gegeven. Het doel van het informatieboekje is om de docenten te ondersteunen door middel van het aanbieden van informatie en praktische handvatten. Deze informatie en handvatten hebben betrekking op het omgaan met leerlingen met gedragsproblematiek. Daarnaast kan het informatieboekje worden gezien als een soort samenvatting van belangrijke informatie voor lesgevende docenten binnen het passend onderwijs. Tot slot geeft het boekje inzicht in de doelgroep waar de docenten les aan (gaan) geven. Dit is vooral nuttig voor nieuwe docenten binnen de organisatie.

Eisen product

Het product moet ondersteunend zijn voor de lesgevende docenten. Tevens moet het product met ingang van schooljaar 2020/2021 preventief kunnen worden aangeboden vanuit het ondersteuningsteam. Dit betekent dat de docenten het product bij de start van het schooljaar vanuit het ondersteuningsteam moeten kunnen ontvangen. Het kan voorkomen dat er in de loop van het schooljaar nog nieuwe docenten worden aangenomen, hierom is het wenselijk dat het product altijd beschikbaar is. Daarnaast zou het product in de toekomstige schooljaren opnieuw kunnen worden aangeboden, volgens de opdrachtgever is een tastbaar product hierom het meest praktisch. Dit is ook één van de redenen waarom er gekozen is voor de vorm van een informatieboekje.

Het product moet in ieder geval informatie bevatten over de volgende onderwerpen: executieve functies, hersenontwikkeling, motivatie en algemene gesprekstechnieken in relatie tot leerlingen met gedragsproblematiek. Hierbij mag meer focus worden gelegd over informatie over motivatie en algemene gesprekstechnieken. Alle informatie moet beknopt worden

beschreven (dus geen lappen tekst). Tevens moet er bij de aangeboden informatie een vertaalslag naar de praktijk worden gemaakt. In het informatieboekje moeten handvatten voor de docenten staan beschreven die zij concreet kunnen toepassen in de les. Tot slot moet het product visueel aantrekkelijk zijn. Denk hierbij aan leesbaarheid, structuur, witruimte en afbeeldingen. Deze eisen worden meegenomen tijdens het ontwikkelen van het informatieboekje.

Samenvatting eisen

- het product is informatief
- het product belicht de onderwerpen: gedragsproblematiek, executieve functies, motivatie, hersenontwikkeling en algemene gesprekstechnieken
- het product bevat concrete handvatten voor de docent (vertaalslag naar de praktijk)
- de tekst is kort en krachtig / in spreektaal beschreven.
- het product is visueel aantrekkelijk en bevat afbeeldingen
- het product kan worden afgedrukt en is beschikbaar als PDF

Uitwerking product

Voordat het product ontwikkeld kan worden moet er eerst informatie worden verzameld over de gekozen thema's die uiteindelijk in het informatieboekje worden weergegeven. Dit is gedaan door middel van deskresearch en literatuuronderzoek. Alle informatie is verzameld in de periode van 11 t/m 24 mei 2020. Informatie die als relevant werd beschouwen is gebaseerd op de wensen van de geïnterviewden en de eigen expertise van de onderzoeker.

Deskresearch gedragsproblematiek

Er is eerst via Google Scholar gezocht naar informatie over de definitie van gedragsproblemen en gedragsstoornissen, met de trefwoorden: 'definitie gedragsproblemen', 'definitie gedragsstoornis' en 'DSM-5 definitie gedragsstoornis'. Echter leverde dit geen concrete informatie op over de definitie. Daarom is aanvullend ook Google geraadpleegd. Hieruit kwam de onderzoeker weer terecht op de website van Richtlijnen Jeugdhulp (2020). Deze website gaf aan dat de term gedragsproblemen gebruikt wordt wanneer er sprake is van de volgende kenmerken: "Dwars en opstandig gedrag, prikkelbaar en driftig gedrag, anderen ergeren, antisociaal gedrag en/of agressief gedrag en wanneer dit gedrag nadelige gevolgen heeft voor het kind, de jongere en/of de omgeving en gedurende minstens enkele maanden voorkomt" (Richtlijnen Jeugdhulp, 2020). Daarnaast bevatte deze website de volgende concrete aanbevelingen over het omgaan met jongeren waarbij sprake is van gedragsproblematiek:

- Zorg voor een positief pedagogisch en veilig leefklimaat, waarbij het belang van de jeugdige centraal staat.
- Creëer situaties die het voor de jeugdige mogelijk maken om gewenst gedrag te laten zien en bekrachtig dit gedrag door complimenten te geven en de jeugdige te belonen.
- Negeer ongewenst gedrag en geef alleen in uiterste gevallen een milde straf.

- Help de jeugdige vaardiger te worden in het oplossen van problemen, zelfmanagement, het waarnemen van situaties en het trekken van juiste conclusies over oorzaak en gevolg.
- Stel samen met jeugdige, ouder en school één plan op waarin staat hoe de gedragsproblemen worden aangepakt en de jeugdige op school kan blijven.

Deze bovenstaande aanbevelingen zijn herschreven en meegenomen in het informatieboekje. Verder kwam de onderzoeker terecht op de website Nederlands Jeugdinstituut (2020). Deze website bevatte ook een aantal concrete aanbevelingen voor het omgaan met jongeren met gedragsproblemen die zijn meegenomen in het product. Tot slot kwam de website van het Kenniscentrum kinder- en Jeugd Psychiatrie (2020) naar voren, waarin vooral informatie te vinden was over gedragsstoornissen: ODD en CD. Volgens de Kenniscentrum kinder- en Jeugd Psychiatrie (2020) zijn opstandig gedrag, ruzie maken, anderen de schuld geven, snel geërgerd, driftig of boos worden kenmerken van ODD, en zijn agressief gedrag, vandalisme, diefstel en ernstige overtredingen van regels kenmerken van CD. Deze informatie is meegenomen in het product.

Er is via Google Scholar gezocht naar externaliserende gedragsproblemen in de klas, met de trefwoorden: 'externaliserende gedragsproblemen'. Hieruit kwam een voorstel van de Universiteit van Groningen genaamd *'Effectief handelen bij externaliserend probleemgedrag'* (Bijstra & de Boer, 2019). Hierin werd aangegeven dat externaliserend gedrag vaak door docenten als storend gedrag wordt ervaren, terwijl internaliserend gedrag vaak moeilijk wordt gesignaleerd. Deze informatie is meegenomen in het product.

Deskresearch executieve functies

Er is via Google Scholar gezocht naar informatie over executieve functies in relatie tot leerlingen met gedragsproblematiek, met de trefwoorden 'executieve functies en gedragsproblemen bij tieners'. Hieruit kwam een online voorbeeldweergave van een boek genaamd *'Jongeren met leer- of gedragsproblemen'* (Ghesquière & Grietens, 2006). In dit boek werd toegelicht dat de executieve functies een aansturende rol hebben in het gedrag van de leerling én dat de executieve functies met name gerelateerd zijn aan de pre frontale cortex. Deze informatie is meegenomen in het product.

Literatuuronderzoek executieve functies

De onderzoeker heeft twee boeken van de opdrachtgever geleend, waarin interessante informatie werd gegeven over leerling gedrag. Tijdens dit onderzoek is er gebruik gemaakt van één van deze boeken, genaamd *'Executieve functies versterken op school'* (Cooper-Kahn & Foster, 2014). In dit boek werd aangegeven dat docenten met behulp van planning, tijd, herhaling en de juiste denkwijze een les kunnen afstemmen op de executieve behoeften van leerlingen. Verdere informatie hierover is meegenomen in het product. Aanvullend hierop is er naar informatie over executieve functies gezocht in één van de studieboeken van de opleiding Toegepaste Psychologie. In het boek *'Klinische neuropsychologie'* (Kessels & Eling, 2012) stond

beschreven dat executieve functies een aansturende rol en controlerende hebben in het gedrag van mensen. Dit is ook meegenomen in het product.

Deskresearch motivatie

Er is via Google Scholar gezocht naar informatie over motivatie in relatie tot leerlingen met gedragsproblemen, met de trefwoorden 'definitie motivatie' en 'motivatie in de klas'. Hieruit kwam een online voorbeeldweergave van een boek genaamd '*Handboek Diagnostiek in de leerlingbegeleiding: Kind en context*' (Verschueren & Koomen, 2016). Dit boek bevatte informatie over het begrip motivatie in relatie tot leerlingen. Hierin werd aangegeven dat het woord motivatie is afgeleid van het Latijnse werkwoord 'movere', wat bewegen betekend. Dit leuke feitje is meegenomen in het product. Daarnaast werd er aangegeven dat het begrip motivatie beter kan worden begrepen door te kijken naar de Zelf Determinatie Theorie. Deze theorie kwam ook een opvallend aantal keren naar voren in de zoekresultaten op motivatie. Hierom is er via Google Scholar verder gezocht met het trefwoord 'zelfdeterminatietheorie'. Hieruit kwam de Katholieke Universiteit te Leuven naar voren met een samenvatting van een artikel over '*De basisbehoeften van de Zelf – Determinatie Theorie*' (Van den Broeck, 2019). In deze samenvatting werd aangegeven dat de zelf determinatie theorie stelt dat mensen, naast hun fysieke behoefte, ook drie essentiële psychologische basisbehoeften hebben: de behoefte aan autonomie, betrokkenheid en competentie (Van den Broeck, 2019). Deze informatie is meegenomen in het product. Aanvullend hierop is er gebruik gemaakt van de American Psychological Association (2020) website waarin de zelfdeterminatietheorie in het Engels verder werd toegelicht.

Deskresearch gesprekstechnieken

Er is via Google Scholar gezocht naar helpende gesprekstechnieken bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen, met de trefwoorden 'gesprekstechnieken gedragsproblemen' en 'gesprekstechnieken passend onderwijs'. Hieruit kwam een artikel genaamd '*passend onderwijs aan leerlingen met gedragsproblemen*' (Walraven, Kieft en Broekman, 2011). In dit artikel is onder andere onderzocht welke competenties docenten nodig hebben om Passend onderwijs te geven. Hiervan is een top 3 gemaakt, bestaand uit: structuur bieden en consequent zijn, investeren in een goede relatie met de leerlingen en flexibel zijn. Deze competenties zijn meegenomen in het product en omgezet in handvatten voor de docent.

Literatuuronderzoek gesprekstechnieken

Er is gebruik gemaakt van het boek '*De zes rollen van de leraar*' (Slooter, 2018). Hierin worden voorbeeldzinnen benoemd die kunnen worden toegepast bij verschillende momenten van een les. Deze voorbeeldzinnen zijn bedoeld om de docent te ondersteunen bij het contact maken en in gesprek gaan met leerlingen. Bijvoorbeeld: '*Zullen we deze opdracht samen doorlopen en geef jij het aan zodra je het niet meer begrijpt?*' Deze voorbeeldzin kan worden toegepast wanneer een docent een leerling wilt helpen tijdens het zelfstandig werken. Door deze zin te gebruiken geeft de docent duidelijk aan wat hij of zij van de leerling verwacht. Deze voorbeeldzin en andere voorbeeldzinnen zijn toegevoegd aan het informatieboekje onder 'handvatten voor de docent'.

Ontwerp product:

Het product is tot stand gekomen met behulp van het programma Adobe Indesign CC 2018. Een programma bedoelt voor het creëren van posters, flyers, magazines en ander drukwerk. Met behulp van dit programma krijgt het informatieboekje een professionele uitstraling en kan het met de juiste afmetingen worden afgedrukt.

3.3.2. Extra product: Concept informatiekaart

Er wordt een concept voor een informatiekaart gemaakt ter ondersteuning van de lesgevende docenten van het Zone college Enschede. Deze informatiekaart zal vanuit het ondersteuningsteam kunnen worden ingezet ter ondersteuning van de docenten. De informatiekaart kan per klas worden ingevuld, waarop alle leerlingen die staan aangemeld bij het ondersteuningsteam en dus een bepaalde ondersteuningsbehoefte hebben, overzichtelijk staan weergegeven. Dit product is eigenlijk een extra product voor de opdrachtgever en zal niet tot de details worden uitgewerkt. Het is slechts een concept dat de opdrachtgever en het ondersteuningsteam uiteindelijk kunnen aanpassen naar wens.

Keuze product

Uit de resultaten zijn meerdere ideeën naar voren gekomen over hoe de docenten van het Zone College ondersteund kunnen worden bij het omgaan met leerlingen waarbij sprake is van gedragsproblematiek. Voor dit onderzoek is één product uitgewerkt, namelijk het informatieboekje. Echter, wou de onderzoeker de opdrachtgever tegemoetkomen door nog iets extra's te ontwerpen. Een product wat inspeelt op de behoefte van de docenten om overzicht te krijgen van de leerlingen in de klas met een ondersteuningsbehoefte. Hierom is er als extra product een concept voor een informatiekaart ontwikkeld. Er is gekozen voor een informatiekaart omdat het concept van dit idee meerdere malen werd genoemd tijdens de interviews.

Het Zone College Enschede bevat leerlingen die extra ondersteuningsbehoefte nodig hebben. Voor deze zorgleerlingen worden vanuit het ondersteuningsteam individuele plannen van aanpak (PVA's) opgesteld. Dit PVA bevat informatie over de ondersteuningsbehoefte van de zorgleerling. Deze PVA's worden gedeeld met de mentor van de betreffende zorgleerling. Vervolgens brengt de mentor de lesgevende docenten van de betreffende leerling op de hoogte van dit PVA en de beschreven ondersteuningsbehoefte. Dit is voor een docent prima uitvoerbaar wanneer er bijvoorbeeld 2 of 3 leerlingen in een klas zitten met een PVA. Echter blijkt uit dit onderzoek dat er sinds de invoering van de wet passend onderwijs sprake is van een toename van zorgleerlingen in de klas. Dit betekent dat een docent te maken kan krijgen met meerdere zorgleerlingen in een klas die allemaal een andere ondersteuningsbehoefte nodig hebben. Het onthouden van al deze PVA's is praktisch niet altijd haalbaar. Om deze reden is er behoefte aan een product die de ondersteuningsbehoefte van al deze zorgleerlingen per klas overzichtelijk in kaart brengt.

Eisen product

Het product moet ervoor zorgen dat de docent een overzicht krijgt. Dit betekent dat de informatie op het product visueel overzichtelijk moet zijn weergegeven. Een oplossing hiervoor is het gebruiken van een kleurensysteem, waarbij informatie wordt omgezet in een kleurcode. Daarnaast moet het product zo compact mogelijk zijn, zodat de docent deze makkelijk kan gebruiken. Denk hierbij aan een bestand ter grootte van één liggend A4. Daarnaast van de informatiekaart kwetsbare informatie over de leerlingen van een klas, hierom is het belangrijk dat dit overzicht op een beveiligde plaats wordt bewaard. Magister zou hier een geschikte plaats voor zijn. Magister is een beveiligd programma waarbij docenten moeten inloggen met een unieke gebruikersnaam, wachtwoord en token. Docenten zouden het Word bestand in deze omgeving kunnen bewaren. Wanneer zij het bestand openen, is het handig dat het bestand een grootte heeft van één liggend A4 zodat het overzichtelijk kan worden weergegeven op het beeldscherm. Gezien de onderzoeker geen overzicht heeft van de klassensamenstellingen en mogelijk zorgleerlingen van schooljaar 2020/2021, zal het ondersteuningsteam deze informatiekaart zelf moeten kunnen invullen. Hierom moet er een product worden ontwikkeld in de vorm van een format. Binnen het ondersteuningsteam van het Zone College Enschede worden er teamondersteuners gekoppeld aan klassen waarbij er sprake is van een groot aantal zorgleerlingen. Het format zal kunnen worden ingevuld door een teamondersteuner die gekoppeld is aan de betreffende klas.

Samenvatting eisen (volgens de onderzoeker):

- het product geeft de docent overzicht van de leerlingen in de klas met een speciale ondersteuningsbehoefte
- het product is compact (max. 1 liggend A4)
- het product is visueel overzichtelijk
- de informatie op het product is beveiligd

Uitwerking product

Het format van de informatiekaart moet toegankelijk zijn voor alle leden van het ondersteuningsteam. Hierom is er gekozen om het format te creëren met behulp van Microsoft Word. Een eenvoudig en toegankelijk programma die regelmatig gebruikt wordt door het ondersteuningsteam. Daarnaast kunnen de teamondersteuners dit format in de toekomst aanpassen naar wens.

3.4. FEEDBACK BEROEPSPRODUCTEN

In deze paragraaf wordt de verkregen feedback van de opdrachtgevers, teamondersteuners en lesgevende docenten op de beroepsproducten toegelicht.

3.4.1. Beroepsproduct: Informatieboekje

Eerste feedbackronde

Voor de eerste feedbackronde is het beroepsproduct naar de opdrachtgever gemaild. Vervolgens heeft zij via de mail feedback gegeven op het product. De opdrachtgever vond de inhoud van het informatieboekje sterk en gaf complimenten over een aantal geschreven stukken. Daarnaast vond de opdrachtgever het boekje visueel aantrekkelijk en overzichtelijk. De opdrachtgever heeft de onderzoeker voorzien van een aantal verbeterpunten die hieronder worden toegelicht.

In het informatieboekje worden de gedragsstoornissen ODD en CD toegelicht. De opdrachtgever heeft hierbij aangegeven dat deze stoornissen erg weinig voorkomen binnen het Zone College Enschede. Deze informatie kan blijven staan, maar het is wenselijk om een extra stukje te schrijven over problematiek die wel veel voorkomt binnen de school, bijvoorbeeld ontwikkelingsstoornissen (ADHD). Volgens de opdrachtgever, associëren docenten vaak leerlingen met ADHD, met leerlingen die een gedragsstoornis hebben. Het is belangrijk om dit verschil duidelijk te maken en passende handvatten te bieden.

De onderzoeker heeft informatie gegeven over motivatie middels de zelfdeterminatie theorie en het A.B.C. model, waarbij A.B.C. staat voor autonomie, betrokkenheid en competentie (Van den Broeck, 2019). De opdrachtgever heeft hierbij aangegeven dat zij vanuit het ondersteuningsteam willen gaan werken met het C.A.R. model. Een variant op het A.B.C. model, waarbij C.A.R staat voor Competentie, Autonomie en Relatie (Koerhuis & Oostdam, 2013). Het zou hierom wenselijk zijn om dit model toe te lichten in het informatieboekje.

De onderzoeker heeft ervoor gekozen om bronvermeldingen in het informatieboekje weg te laten met de intentie het boekje overzichtelijk te houden. De opdrachtgever heeft daarentegen aangegeven dat bronvermeldingen juist wenselijk zijn omdat deze de tekst versterken. Om deze reden heeft de onderzoeker ervoor gekozen om informatieboekje te voorzien van een aantal bronvermeldingen. Om de overzicht en leesbaarheid te behouden, worden deze bronnen met een kleiner lettertype weergegeven.

Het woord 'zorgleerlingen' is niet wenselijk en moet worden vervangen door 'leerlingen met een speciale onderwijs behoefte' of 'leerlingen met ondersteuningsbehoefte'. Tot slot is er aangegeven dat het logo van het Zone College mag niet worden weergegeven op het product en dat deze moet worden weggehaald of vervangen.

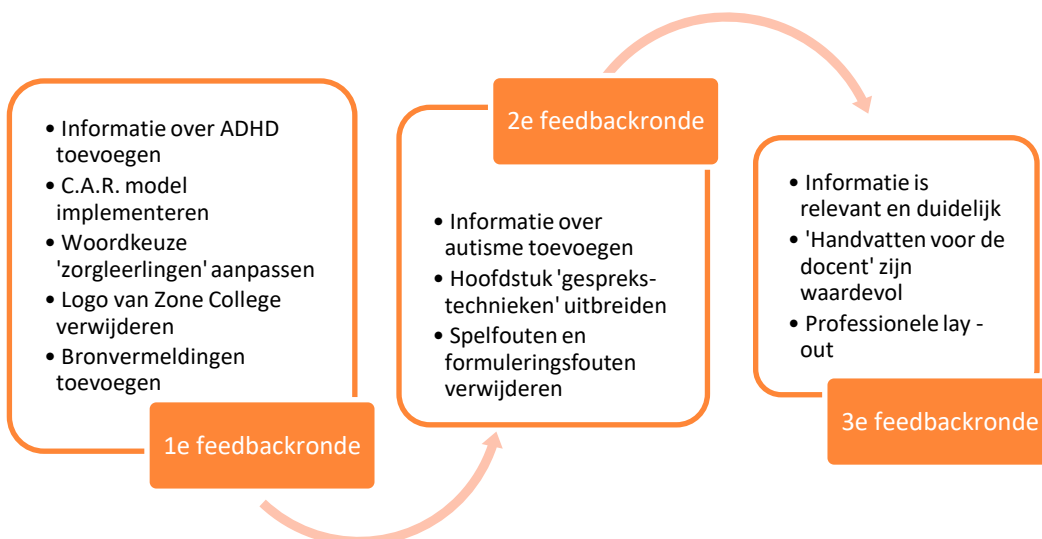
Tweede feedbackronde

Voor de tweede feedbackronde is het beroepsproduct gemaild naar de opdrachtgevers, het ondersteuningsteam en de docenten die hebben meegewerkt aan de interviews. Er is aan alle partijen gevraagd om via de mail algemene feedback, opmerkingen en aanbevelingen te geven

op het product. Zowel de opdrachtgevers als teamondersteuners vonden het product 'super!'. Het toegevoegde hoofdstuk over de ontwikkelingsstoornis ADHD in relatie tot gedragsproblemen werd gezien als een waardevolle aanvulling. Echter, kwamen zij met de opmerking om nog informatie te geven over het onderwerp autisme in relatie tot gedragsproblemen. Het Zone College bevat redelijk veel leerlingen met ASS gerelateerde problematiek, vandaar de opmerking. De docenten gaven aan dat het hoofdstuk over 'gesprekstechnieken' nog verder kon worden uitgebreid.

Laatste feedbackronde

Voor de laatste feedbackronde is het beroepsproduct wederom gemaïld naar de opdrachtgevers, het ondersteuningsteam en de docenten die hebben meegewerkt aan de interviews. Ook is er opnieuw aan alle partijen gevraagd om via de mail algemene feedback, opmerkingen en aanbevelingen te geven op het product. De opdrachtgever en de teamondersteuners vonden het product 'top!'. Alle feedback die zij de afgelopen keren hadden gegeven was volgens hen verwerkt in het product. Teamondersteuners vonden de informatie in het boekje duidelijk beschreven en vonden dat het product een professionele lay out had. De docenten vonden het product ook erg mooi. Docenten gaven aan dat de informatie in het boekje essentieel is voor de nieuwe docent en handig voor de langer meedraaiende docent. Tevens gaven de docenten aan dat zij de 'handvatten voor de docent' erg waardevol vonden omdat deze concrete toepasbare tools zijn. Tot slot gaven de docenten aan dat de voorbeelden die in het boekje werden beschreven erg herkenbaar waren. Zie hieronder figuur 2 voor een beknopt overzicht van alle feedbackrondes.

Figuur 2: Beknopt overzicht feedbackrondes beroepsproduct: informatieboekje.

3.4.2. Extra product: concept informatiekaart

Eerste feedbackronde

De opdrachtgever vond de lay-out van de informatiekaart top, maar twijfelde over het hele concept van de informatiekaart omdat leerlingen hierbij erg worden gelabeld. De opdrachtgever legde de prioriteit bij het informatieboekje. De onderzoeker heeft hierna besloten om ook de prioriteit bij het informatieboekje te leggen.

3.5 UITWERKING FEEDBACK BEROEPSPRODUCTEN

In deze paragraaf wordt beschreven hoe de verkregen feedback uit paragraaf 3.4 is verwerkt in de beroepsproducten.

3.5.1. Beroepsproduct: Informatieboekje

Naar aanleiding van de verkregen feedback, zijn er een aantal aanpassingen gemaakt in het product. Er is informatie toegevoegd over ontwikkelingsstoornissen ADHD en autisme. Daarnaast is het A.B.C. model vervangen door het C.A.R. model. Hieronder wordt beschreven op welke manier deze informatie verzameld is.

Deskresearch ontwikkelingsstoornis ADHD

Er is op 09 juni 2020 deskresearch gedaan via Google Scholar, met de trefwoorden 'ontwikkelingsstoornis' en 'DSM5 neurobiologische ontwikkelingsstoornis'. Hieruit kwam een samenvatting van een boek genaamd *Neurobiologische ontwikkelingsstoornissen* (van Deth, 2017). In deze samenvatting werd benoemd dat een neurobiologische ontwikkelingsstoornis zich voornamelijk kenmerkt door ontwikkelingsachterstanden in de kindertijd of adolescentie. Daarnaast werd er benoemd dat ADHD en autisme behoren tot de categorie ontwikkelingsstoornissen. Deze informatie is meegenomen in het product. Aanvullend hierop is er informatie verzameld over neurobiologische ontwikkelingsstoornissen uit het boek *Klinische psychologie* (van der Molen, 2015). Vervolgens is er deskresearch via Google Scholar gedaan met de trefwoorden 'ADHD en ADD'. Hieruit kwam een onderzoek genaamd *Een nieuwe kijk op ADHD; de rol van executief functioneren en motivatie*. (Dovis, 2016). In dit onderzoek werd beschreven dat ADHD symptomen mogelijk veroorzaakt worden door onderliggende tekorten in onder andere het executief functioneren en motivatie. Ook werd er beschreven dat jongeren met ADHD met name te korten hebben in de gedragsinhibitie en het werkgeheugen. Verdere informatie hierover is meegenomen in het product. In het onderzoek werden ook een aantal kenmerken van ADHD benoemd en de gevolgen hiervan voor de jongeren. Hierbij werd onder andere aangegeven dat ADHD kenmerken vaak een negatieve invloed op het presteren op school (Dovis, 2016). Verdere informatie over ADHD kenmerken en de gevolgen hiervan zijn meegenomen in het product.

Deskresearch ontwikkelingsstoornis autisme

Er is op 09 juni 2020 via Google Scholar gezocht naar 'autisme spectrum stoornis' en 'autisme en gedragsproblemen'. Hieruit kwam een onderzoek van de Universiteit van Nijmegen genaamd *Cognitieve stijlkenmerken bij jongeren met een autisme spectrum stoornis* (Berger, 2002).

In dit onderzoek werd toegelicht dat personen met een autisme - spectrumstoornis zich vooral kenmerken door hun sociale tekortkomingen. Hierbij werd aangegeven dat dit gedrag kan variëren van in zichzelf verzonken raken tot ongepast opdringerig optreden (Berger, 2002). Verdere informatie hierover is meegenomen in het product. Aanvullend hierop is Google geraadpleegd, met de trefwoorden 'autisme spectrum stoornis DSM5' en 'ADD kenmerken'. Hieruit kwam de onderzoeker terecht op een website van de Hersenstichting (2020). Op deze website stond aangegeven dat een autisme – spectrumstoornis zich kenmerkt in sociaal communicatieve wederkerigheid en/of herhalingsgedrag. Vervolgens werden er kenmerken benoemd van sociaal communicatieve wederkerigheid (bv. tekorten in onderhouden van relaties) en herhalingsgedrag (bv. gefixeerde interesses). Informatie hierover is meegenomen in het product.

Deskresearch motivatie (C.A.R. model)

Er is op 09 juni 2020 via Google Scholar gezocht naar het C.A.R. model, met de trefwoorden 'competentie autonomie en relatie'. Hieruit kwam een samenvatting genaamd *Ongewenst gedrag van leerlingen op school en hun behoefte aan autonomie, competentie en relatie* (Koerhuis & Oostdam, 2013). In deze samenvatting werden de begrippen competentie, autonomie en relatie toegelicht. Volgens Koerhuis & Oostdam (2013) staat het begrip competentie voor de mate van eigen succes ervaring in een activiteit. Het begrip autonomie staat voor de mate van gevoel van vrijheid, zelfbeschikking en onafhankelijk. Het begrip relatie staat voor de mate van interactie of verbinding met anderen en de ervaring om ergens bij te horen. Informatie over de begrippen van het C.A.R. model zijn meegenomen in het product.

3.5.2. Extra product: concept informatiekaart

Ondanks dat de opdrachtgever de prioriteit gaf aan het informatieboekje, wou de onderzoeker het extra product verder uitbreiden. Naar aanleiding van de verkregen feedback, heeft de onderzoeker besloten om twee versies van het concept informatiekaart te maken. In de eerste originele versie worden leerlingen gecategoriseerd op basis van diagnose en/of problematiek. In de tweede versie worden de leerlingen gecategoriseerd op basis van veel voorkomende handvatten. Leerlingen met een blauwe kleurcode zijn bijvoorbeeld dromerig en moeten vaak bij de les worden gehaald. Leerlingen met een rode kleurcode worden snel boos en moeten rustig worden aangesproken etc. Hierbij worden leerlingen meer gecategoriseerd op basis van behoefte in plaats van diagnose. De onderzoeker zal beide versies delen met de opdrachtgever en laat de opdrachtgever zelf beslissen of ze deze uiteindelijk willen implementeren binnen de organisatie.

3.6. EINDPRESENTATIE

In verband met het Covid19 virus was er afgesproken dat de eindpresentatie digitaal zou plaatsvinden. Echter, hadden zowel de onderzoeker als de opdrachtgevers eigenlijk de wens om deze presentatie in 'real life' te houden. De enige mogelijkheid hiervoor was om de presentatie op woensdag 24 juni te houden. In deze paragraaf wordt de eindpresentatie van de onderzoeker met de verkregen feedback van de opdrachtgevers en het ondersteuningsteam toegelicht.

Op woensdag 24 juni heeft de onderzoeker haar eindpresentatie gehouden op het Zone College Enschede. De opdrachtgevers en het gehele ondersteuningsteam waren hierbij aanwezig. Tevens was er één teamondersteuner aanwezig die ook docent is. De onderzoeker heeft aan de hand van een PowerPoint presentatie de probleemstelling, vraagstelling, onderzoeksmethodes, onderzoeksresultaten en het tot stand komen van het beroepsproduct toegelicht. Daarbij heeft de onderzoeker uitgelegd hoe het ondersteuningsteam het informatieboekje met ingang van schooljaar 2020/2021 zou kunnen implementeren. Ter voorbereiding van deze presentatie heeft de onderzoeker het informatieboekje 10x laten afdrukken, zodat opdrachtgevers en teamondersteuners deze in fysieke vorm konden zien. Daarnaast heeft de onderzoeker haar extra product: concept informatiekaart, toegelicht. Tot slot heeft de onderzoeker de aanbevelingen die uit het onderzoek zijn voortgekomen gedeeld.

Na afloop van de eindpresentatie kreeg de onderzoeker een applaus en wat complimenten. De opdrachtgevers waren erg tevreden over het beroepsproduct en de teamondersteuners vonden het een heldere presentatie. Er werden een aantal positieve feedbackpunten en een aantal verbeterpunten genoemd betreft het informatieboekje. Deze worden hieronder weergegeven:

Positieve feedbackpunten:

- Het formaat van het informatieboekje (A5) is praktisch. De docent kan deze makkelijk meenemen en erbij pakken wanneer dit nodig is.
- Het informatieboekje heeft een professionele uitstraling en bevat een juiste combinatie van tekst en afbeeldingen.
- Het informatieboekje bevat informatie over relevante onderwerpen en de 'handvatten voor de docent' zijn erg waardevol.
- Het informatieboekje wordt gezien als een nuttig en bruikbaar product voor de lesgevende docenten van het Zone College.
- Zowel teamondersteuners als aanwezige docent denken dat het product in de praktijk door de docenten zal worden gebruikt.

Verbeterpunten:

- De naam van de onderzoeker mag groter worden weergegeven op het boekje.
- Het informatieboekje mist een inhoudsopgave.
- Er staan nog een aantal kleine formuleringsfouten in het informatieboekje

De onderzoeker heeft met de opdrachtgever afgesproken dat zij de bovenstaande verbeterpunten gaat verwerken in het informatieboekje. Naast het informatieboekje, waren de teamondersteuners ook onder de indruk van het extra product: concept informatiekaart. Het ondersteuningsteam zag dit product als een mooie eerste opzet voor het creëren van een klassenoverzicht. Er werd door één van de opdrachtgevers aanbevolen om het klassenoverzicht in te vullen op basis van de onderwijsbehoefte van de leerling. Bijvoorbeeld: leerling heeft dyslexie en maakt gebruik van een leeshulpmiddel. Het ondersteuningsteam gaat dit extra product zelf verder uitwerken en invullen naar wens.

HOOFDSTUK 4: AFSLUITING

In dit hoofdstuk wordt de hoofdvraag van dit onderzoek beantwoord. Vervolgens wordt het onderzoek ter discussie gesteld, en tot slot worden er aanbevelingen gedaan.

4.1. EINDCONCLUSIE

In de voorgaande hoofdstukken zijn de vier deelvragen beschreven en beantwoord middels een conclusie. In deze paragraaf wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag van dit onderzoek:

‘Op welke manier kan het ondersteuningsteam de docenten van het Zone College Enschede preventief ondersteunen bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen?’

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat er diverse manieren zijn waarop docenten vanuit het ondersteuningsteam ondersteund willen worden. Ook blijkt dat er meerdere manieren zijn waarop het ondersteuningsteam deze ondersteuning wil aanbieden. Opvallend is dat er behoefte is aan ondersteuning op zowel het gebied van kennis als praktische hulpmiddelen. Hieruit kan men concluderen dat het ondersteuningsteam de docenten van het Zone College Enschede het meest effectief kan ondersteunen wanneer er een juiste balans wordt gevonden in het aanbieden van kennis en praktische middelen. In het kader van dit onderzoek zijn hierom prototypes gemaakt van twee ondersteunende producten.

Het ondersteuningsteam kan de docenten van het Zone College preventief ondersteunen bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen, door het aanbieden van een **informatieboekje**. Het aanbieden van een informatieboekje speelt in op de wens van de docenten om ondersteund te worden in de vorm van kennis. Het boekje bevat eenvoudige beknopte informatie over thema’s die volgens de respondenten relevant waren bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen. Tevens bevat het informatieboekje ‘handvatten voor de docent’. Dit zijn praktische tips die de docent concreet kan inzetten tijdens de les. Deze toevoeging speelt in op de wens van de respondenten om bij het aanbieden of ontvangen van informatie, altijd een vertaalslag te maken naar de praktijk.

Het ondersteuningsteam kan de docenten van het Zone College Enschede daarnaast ondersteunen met behulp van een **informatiekaart**. Dit product doet geen beroep op preventieve ondersteuning bij leerlingen met gedragsproblemen, maar speelt wel in op de wens van docenten om meer overzicht te krijgen van de leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften in de klas. Gezien dit een extra product is, is deze niet volledig uitgewerkt. Er zijn twee conceptversies gemaakt van dit product in de vorm van een format. De opdrachtgevers kunnen kiezen welke versie zij willen gaan inzetten. Daarna kunnen zij samen met het ondersteuningsteam deze versie zelf uitbreiden en aanpassen naar de wensen en behoeften van de docenten.

4.2. DISCUSSIE

In deze paragraaf wordt het onderzoek ter discussie gesteld.

Dit onderzoek is uitgevoerd gedurende de Covid19 uitbraak. Hierom moest het hele onderzoek vanuit het huis van de onderzoeker worden uitgevoerd. Al het contact met de opdrachtgevers en respondenten hebben via online afspraken plaatsgevonden. Deze afspraken zijn gedurende de onderzoeksperiode wel eens verzet, met vertraging als gevolg. Daarnaast vond de onderzoeker het soms lastig om hulp of feedback te vragen op geschreven stukken of versies van producten. De onderzoeker was zich ervan bewust dat vooral de docenten het erg druk hadden in deze bijzondere tijd. De onderzoeker heeft hierom vooral zelfstandig gewerkt aan het onderzoek. Terugkijkend op het onderzoek, had de onderzoeker de opdrachtgevers en respondenten meer moeten betrekken bij het proces. Ten eerste had de onderzoeker de docenten kunnen betrekken vanaf de eerste feedbackronde. Ten tweede had de onderzoeker feedback van docenten kunnen vragen die niet zijn geïnterviewd, om te onderzoeken wat andere docenten van het product vinden. Tot slot had de onderzoeker meer videogesprekken kunnen inplannen met opdrachtgevers in plaats van mailcontact, zodat de onderzoeker directe vragen kon stellen op de gegeven feedback.

De hoofdvraag van dit onderzoek kan ook bediscussieerd worden. In de hoofdvraag wordt de nadruk gelegd op het preventief ondersteunen van docenten bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblematiek. Ten eerste is ‘gedragsproblematiek’ een breed begrip en zal dit eigenlijk externaliserende gedragsproblematiek moeten zijn. Ten tweede kan ‘omgaan’ met leerlingen als een vaag begrip worden gezien. Onder omgaan met leerlingen wordt in dit onderzoek eigenlijk bedoeld dat de docenten effectief les kunnen geven aan deze leerlingen en tevens een goede band met ze behouden. Ten derde wordt er in dit onderzoek niet persé focus gelegd op preventieve ondersteuning. Het informatieboekje dat is ontwikkeld kan preventief worden aangeboden aan de docenten, maar zou ook curatief kunnen worden ingezet.

In dit onderzoek is informatie verzameld met behulp van literatuuronderzoek en deskresearch. Er is literatuuronderzoek gedaan door gebruik te maken van een aantal studieboeken van de onderzoeker en er is voornamelijk informatie verzameld via zoekmachine ‘Google Scholar’. Terugkijkend op het onderzoek, had de onderzoeker meer gebruik kunnen maken van andere digitale zoekmachines zoals ScienceDirect, Springerlink en de Saxion databanken. Daarnaast had de onderzoeker meer gebruik kunnen maken van Engels talige bronnen. Doordat de onderzoeker veelal op dezelfde wijze informatie heeft verzameld, kan het zijn dat zijn dat de onderzoeker bronnen van betere kwaliteit heeft gemist.

Bij de start van de ontwikkelfase van het beroepsproduct is er één prototype van een informatieboekje gemaakt, die gedurende het onderzoek telkens is aangepast en uitgebreid naar aanleiding van verkregen feedback. Wanneer de onderzoeker bij de start van de ontwikkelfase meerdere prototypes had ontwikkeld, hadden de opdrachtgevers, teamondersteuners en docenten meerdere keuzemogelijkheden. Op deze manier kon het tot stand gekomen beroepsproduct mogelijk meer voldoen aan de wensen en verwachtingen van

de opdrachtgevers en eindgebruikers. De onderzoeker had hierbij gebruik kunnen maken van een 'customer journey map'. Een customer journey map visualiseert de processen en diensten die de klant of eindgebruiker doorloopt bij de aankoop van een product of dienst. Customer journey betekend letterlijk: klantenreis (Marketingbright, 2020). Met behulp van deze methode zou de onderzoeker de verkregen feedback van de docenten uit de verschillende feedbackrondes overzichtelijk in kaart kunnen brengen.

De beroepsproducten die zijn ontwikkeld spelen in op een gedeelte van de ondersteuningsbehoefte van de docenten en wensen van het ondersteuningsteam. Uit de interviews blijkt dat docenten op diverse manieren ondersteund willen worden bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen. Tevens heeft het ondersteuningsteam ook een aantal ideeën over hoe zij deze docenten bij voorkeur zouden willen ondersteunen. Gezien de ideeën erg verschillend van aard waren, was het niet realistisch om al deze ideeën mee te nemen in één beroepsproduct. Om de ideeën niet verloren te laten gaan, worden deze in de volgende paragraaf onder 'aanbevelingen docentondersteuning' toegelicht.

4.3. AANBEVELINGEN

In deze paragraaf worden eerst de aanbevelingen betreft de ondersteuningsmogelijkheden voor docenten bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen beschreven. Vervolgens worden er aanbevelingen gegeven voor de implementatie van de gemaakte beroepsproducten. Tot slot worden er aanbevelingen gedaan met betrekking tot het vervolgonderzoek.

4.3.1. Aanbevelingen docentondersteuning

De volgende aanbevelingen zijn tot stand gekomen door de verkregen informatie uit de afgenomen interviews van dit onderzoek.

Aanbeveling 1: Docentbuddy

Docenten gaven aan dat de beschikbaarheid van een 'docentbuddy' noodzakelijk is voor de ondersteuning van de docenten. Een docentbuddy is ervaren docent of teamondersteuner die meekijkt tijdens de les en indien nodig meehelpt tijdens de les. Deze docentbuddy observeert de les van de betreffende docent en kan achteraf feedback geven over de vaardigheden van de docent. Op deze manier krijgt de docent feedback op maat. Ook kan de docentbuddy vanuit zijn of haar eigen expertise en ervaring handvatten en tips geven aan de betreffende docent. Tot slot kan de docentbuddy meehelpen of inspringen bij situaties in de les waarbij dit nodig is. Denk bijvoorbeeld aan een conflict of onverwachtste drukte in de les. Volgens alle respondenten zou het krijgen van een docentbuddy bij nieuwe docenten verplicht moeten zijn. Daarnaast zouden de buddy's kunnen worden ingezet bij docenten die hier behoefte aan hebben en docenten die te maken hebben met klassen waarbij sprake is van een groot aantal zorgleerlingen.

Aanbeveling 2: Informatie op maat (tijdens intervisiebijeenkomsten)

Teamondersteuners geven aan dat informatie op maat het meest effectief is. Hiermee wordt bedoeld dat gegeven informatie moet aansluiten bij de hulpvraag van de docent. Bijvoorbeeld:

De docent ervaart moeite met het communiceren met leerlingen waarbij sprake is van ASS gerelateerde problematiek. Het ondersteuningsteam zou de docent kunnen helpen door informatie te bieden over ASS gerelateerde problematiek en handvatten bij het communiceren met deze leerlingen. Deze informatie zou kunnen worden aangeboden tijdens een intervisiebijeenkomst, waarbij meerdere docenten die gelijksoortige hulpvragen hebben bij elkaar komen. Informatie op maat aanbieden werkt volgens de meeste respondenten effectiever, dan informatie vooraf aanbieden. De reden hiervoor is dat informatie die vooraf wordt aangeboden vaak vergeten wordt wanneer de docent hier in zijn dagelijks leven niet mee te maken heeft.

Aanbeveling 3: Overzicht voor de docent (in magister)

Docenten hebben vaak te maken met meerdere zorgleerlingen in één klas. Deze leerlingen hebben allemaal individuele PVA's waarin ondersteuningsbehoeften zijn toegelicht. Uit de interviews blijkt echter dat docenten behoefte hebben aan één klassenoverzicht waarop alle zorgleerlingen met handvatten worden weergegeven. In het kader van dit onderzoek is er een concept format voor een informatiekaart ontwikkeld met een overzicht van de zorgleerlingen. Echter zou er ook overzicht kunnen worden aangeboden op een andere manier. Er zou in Magister een nieuw logo kunnen worden ontwikkeld waarin alle klassen staan weergegeven. Wanneer de docent klikt op een klas, wordt er een overzicht gegeven van alle leerlingen in die betreffende klas die staan aangemeld bij het ondersteuningsteam. Bij deze leerlingen staat alle belangrijke informatie beknopt weergegeven. Denk hierbij aan diagnose, belangrijke handvatten en gekoppelde teamondersteuner.

Aanbeveling 4: Schakelklas (tot de herfstvakantie)

Een laatste aanbeveling, gebaseerd op een idee van één van de docenten, is het invoeren van een schakelklas. Dit is een extra klas in het 1e leerjaar waarbij leerlingen die van het speciaal basisonderwijs komen extra lessen krijgen. Deze lessen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit leren plannen en organiseren, structuur aanleren, samenwerken, communiceren etc. De lessen zouden bijvoorbeeld 2x per week klassikaal kunnen worden aangeboden door een teamondersteuner.

Het doel van deze schakelklas is om leerlingen die van het speciaal basisonderwijs te komen, klaar te stomen voor een 'grote' middelbare school. Volgens docenten worden de weken tot de herfstvakantie ook wel de gouden weken genoemd. Dit zijn de meest cruciale weken waarin leerlingen laten zien wat voor type leerling zij zijn en welke ondersteuningsbehoefte zij eventueel nodig hebben. De schakelklas zou tot de herfstvakantie kunnen worden ingezet. Daarna kan worden beoordeeld welke leerlingen na de herfstvakantie periode extra ondersteuning moeten behouden. Op deze manier kan een teamondersteuner de leerling op tijd helpen voordat situaties mogelijk escaleren of de leerling geen motivatie meer heeft om hulp aan te nemen. Daarnaast worden de leerlingen op deze manier minder 'in het diepe' gegooid en krijgen zij gezamenlijk meer ondersteuning.

4.3.2. Aanbevelingen implementatie beroepsproducten

In dit onderzoek is de implementation fase van het HCD model niet uitgevoerd. Hieronder worden aanbevelingen gegeven over hoe de implementatie van de ontwikkelde beroepsproducten zouden kunnen worden uitgevoerd.

Beroepsproduct: Informatieboekje

Het informatieboekje is bedoeld om met ingang van schooljaar 2020/2021 vanuit het ondersteuningsteam preventief aan te kunnen bieden aan de lesgevende docenten van het Zone College Enschede. Hierbij kan het gaan om zowel nieuwe docenten als docenten die al werkzaam zijn binnen de organisatie.

Het ondersteuningsteam kan het informatieboekje op verschillende manieren aanbieden. Ten eerste kan het ondersteuningsteam het informatieboekje aanbieden, door de PDF versie van het informatieboekje bij het start van het schooljaar te mailen naar alle docenten. Op deze manier hebben alle docenten (nieuw en oud) toegang tot de informatie. Echter, blijkt uit de interviews dat het gevaar hierbij is dat docenten de mail niet lezen en de informatie verloren gaat. Ten tweede kan het ondersteuningsteam ervoor kiezen om het informatieboekje in ieder geval verplicht aan te bieden aan nieuwe docenten. Teamondersteuners kunnen hierbij nadrukkelijk vertellen dat de informatie in het boekje relevant is. Op deze manier is de kans groter dat nieuwe docenten beter voorbereid zijn op het lesgeven op het Zone College. Tot slot zou het ondersteuningsteam ervoor kunnen kiezen om alle docenten een mail te sturen waarin zij op de hoogte worden gebracht van het feit dat er een informatieboekje beschikbaar is. Hierbij kunnen docenten die behoefte hebben aan ondersteuning aangeven of zij deze willen lezen. Een nadeel hiervan is dat docenten zichzelf kunnen overschatten en ervan uitgaan dat zij deze ondersteuning niet nodig hebben. Daarnaast is er hierbij geen sprake van preventieve ondersteuning, maar ondersteuning op maat.

Kijkend naar het informatieboekje zelf, kunnen er nog een aantal aanbevelingen worden meegegeven voor het gebruik hiervan. De informatie die wordt geboden is beknopt en niet altijd volledig. Hierom is het belangrijk dat de docenten aanvullende vragen hierover kunnen stellen aan de teamondersteuners. Het ondersteuningsteam moet hiervoor op de hoogte zijn van de informatie en onderwerpen die zijn toegelicht in het informatieboekje. Daarnaast is het belangrijk om te beseffen dat informatie verkrijgen over iets niet persé betekend dat diegene groeit in vaardigheden. Zo wordt in het boekje bijvoorbeeld beknopt informatie gegeven over motiverende gespreksvoering. Wanneer de docenten deze informatie gelezen hebben, betekent dit niet dat zij over de vaardigheden beschikken om motiverende gespreksvoering toe te passen.

Extra product: concept informatiekaart

Het format van de informatiekaart wordt ingevuld door een teamondersteuner. Bij voorkeur een teamondersteuner die tevens gekoppeld is aan de betreffende klas. Vervolgens wordt dit format gedeeld met de docenten van die klas. Hierbij is het belangrijk dat informatie via Magister wordt gedeeld, zodat persoonlijke kwetsbare gegevens van leerlingen beschermd blijven. Het format is slechts een conceptversie en kan uiteindelijk worden aangepast door de leden van het ondersteuningsteam. Naar aanleiding van de verkregen feedback tijdens de eindpresentatie van de onderzoeker, wordt er aanbevolen om de informatiekaart in te vullen op basis van onderwijsbehoefte van de leerling. Bijvoorbeeld: leerling heeft dyslexie en gebruikt een leeshulpmiddel.

4.3.3. Aanbevelingen vervolgonderzoek beroepsproducten

De volgende aanbevelingen zijn bedoeld voor mogelijke vervolgonderzoeken naar de beroepsproducten.

Beroepsproduct: Informatieboekje

Mocht er een vervolgonderzoek komen, dan kan het informatieboekje op verschillende vlakken worden onderzocht. Ten eerste kan er worden onderzocht in hoeverre er gebruik is gemaakt van het informatieboekje. Hierbij kan een vergelijking worden gemaakt tussen nieuwe docenten en docenten die al langer werkzaam zijn binnen de organisatie. Ten tweede kan er worden onderzocht in hoeverre de informatie in het boekje als relevant en/of nuttig werd gezien. Hierbij kan ook worden gevraagd waarom bepaalde informatie juist wél of niet relevant was. Ten derde kan er onderzoek worden gedaan naar de gebruiksvriendelijkheid van het boekje. Hierbij kunnen vragen worden gesteld als: *‘Begrepen de docenten de informatie?’* *‘Heeft de onderzoeker een fijne schrijfstijl gehanteerd?’* *‘Werd de informatie logisch en overzichtelijk weergegeven?’*. Tot slot kan er onderzoek worden gedaan naar misschien wel de belangrijkste vraag: *‘In hoeverre heeft het informatieboekje de docenten ondersteund bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen?’*. Hierin kan worden onderzocht in hoeverre zowel nieuwe als oude docenten het gevoel hebben dat zij dankzij dit product beter om kunnen gaan met leerlingen waarbij sprake is van gedragsproblematiek. Tevens kan er worden onderzocht of er op andere gebieden sprake is van verandering sinds de invoering van het product. Denk bijvoorbeeld aan het volgende: *‘Zijn de aantal lesverwijderingen van leerlingen bij nieuwe docenten verminderd sinds de invoering van het product?’*.

Extra product: concept informatiekaart

Gezien er van dit product slechts twee conceptversies zijn gemaakt, kan men onderzoeken welke versie het meest effectief is en hoe deze eventueel verder zou kunnen worden uitgewerkt tot een volledig product. Hierbij kan worden onderzocht welke versie de meeste overzicht biedt voor docenten en welke versie het meest gebruiksvriendelijk is. Tevens zou er kunnen worden onderzocht hoe deze informatiekaart digitaal kan worden gemaakt in Magister. In plaats van een Word bestand zou men kunnen denken aan een digitale omgeving met iconen waarin informatie staat weergegeven. Hierbij kan worden onderzocht welke informatie over de leerling de docenten belangrijk vinden om te kunnen zijn tijdens het lesgeven.

LITERATUURLIJST

- American Psychological Association. (2020). *Self-determination theory and the role of basic psychological needs in personality and the organization of behaviour*. Geraadpleegd van <https://psycnet.apa.org/record/2008-11667-026>
- Augusteijn, J., & Hoogenboom, N. (2020). *Praktijkonderzoek: De ondersteuningsbehoefte van docenten van het Zone.College ten opzichte van het ondersteuningsteam*.
- Berger, H.J.C., Aerts, F.H.T.M., Van der Sijde, A., Van den Bogart-bex, P.A.M., & Teunisse, J.P.W.M. (2002). *Cognitieve stijlkenmerken bij jongeren met een autisme spectrum stoornis*. Geraadpleegd van <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/188722/188722.pdf>
- Bijstra, J. O., & de Boer, A. (2019). *Effectief handelen bij externaliserend probleemgedrag*. Abstract van Onderwijs Research Dagen 2019, Heerlen. Geraadpleegd van https://www.rug.nl/research/portal/files/87507377/Voorstel_symposium_def_Gedrag_en_passend_onderwijs_1_.pdf
- Ghesquière, P., & Grietens, H. (2006). *Jongeren met leer- of gedragsproblemen*. Leuven: Acco. Geraadpleegd van https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=U_eInSymBP8C&oi=fnd&pg=PA5&dq=executieve+functies+en+gedragsproblemen+bij+tieners&ots
- Cooper Kahn, J., & Foster, M. (2014). *Executieve functies versterken op school: een praktische gids voor leerkrachten*. Amsterdam: Hogrefe
- Dovis, S. (2016). *Een nieuwe kijk op ADHD; de rol van executief functioneren en motivatie*. Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/profile/Sebastiaan_Dovis/publication/302963456_Een_nieuwe_kijk_op_ADHD_de_rol_van_executief_functioneren_en_motivatatie/links/57345ed008ae9f741b27b291/Een-nieuwe-kijk-op-ADHD-de-rol-van-executief-functioneren-en-motivatatie.pdf
- DUO Onderwijsonderzoek & Advies. (2017). *Onderzoek passend onderwijs 2017*. Geraadpleegd van <https://www.duo-onderwijsonderzoek.nl/wp-content/uploads/2017/09/Rapportage-passend-onderwijs-29-september-2017.pdf>
- Hersenstichting . (2020). *ADD (Attention Deficit Disorder)*. Geraadpleegd van <https://www.hersenstichting.nl/hersenaandoeningen/add/>
- IDEO.org. (2015). *The field guide to human centered design*. Engeland: IDEO.org.

- Kenniscentrum kinder- en jeugdpsychiatrie. (2020). *Gedragsstoornissen*. Geraadpleegd van <https://www.kenniscentrum-kjp.nl/ouders-jongeren/gedragsstoornissen-odd-cd/>
- Kessels, R., Eling, P., Ponds, R., Spikman, J., & Van zandvoort, M. (2012). *Klinische neuropsychologie*. Amsterdam: Boom.
- Koerhuis, M. J., & Oostdam, R. (2013). *Ongewenst gedrag van leerlingen op school en hun behoefte aan autonomie, competentie en relatie*. Geraadpleegd van http://www.mvanmartijn.eu/wp-content/uploads/2013/06/21-5-13-Artikel-de-relatie-tussen-ongewenst-gedrag-op-het-vmbo-en-drie-psychologische-basisbehoeften_Koerhuis.pdf
- Marketingbright. (2020). *Costumer journey map*. Geraadpleegd van <https://www.marketingbright.nl/customer-journey/customer-journey-map/>
- Molen, H. v., Simon, E., & Lankveld, J. v, (2015). *Klinische psychologie: theorieën en psychopathologie* (3e druk). Groningen/Houten: Noordhoff.
- Nederlands Jeugdinstituut. (2020). *Gedragsproblemen*. Geraadpleegd van <https://www.nji.nl/Gedragsproblemen-Probleemschets-Definitie>
- Rijksoverheid. (2019). *Passend onderwijs*. Geraadpleegd van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/doelen-passend-onderwijs>
- Richtlijnen Jeugdhulp. (2020). *Ernstige gedragsproblemen*. Geraadpleegd van <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/ernstige-gedragsproblemen/#>
- Richtlijnen Jeugdhulp. (2020). *Wat is ADHD*. Geraadpleegd van <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/adhd/wat-is-adhd/diagnose-adhd-volgens-de-dsm-5/>
- Slooter, M., (2018). *De zes rollen van de leraar: handboek voor effectief lesgeven*. Uitgeverij Pica.
- Van den Broeck, A., (2016). *De basisbehoeften van de Zelf – Determinatie Theorie: een samenvatting van de literatuur*. Geraadpleegd van <https://lirias.kuleuven.be/1678602?limo=0>
- Van Deth, R., (2017). *Neurobiologische ontwikkelingsstoornissen*. DOI: 10.1007/978-90-368-1045-6_1. Geraadpleegd van https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-90-368-1045-6_1
- Verschuieren, K., & Koomen, H. (2016). *Handboek Diagnostiek in de leerlingbegeleiding: Kind en context*. Motivatie in de klas, p175. Geraadpleegd van https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=Av_oDAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA175&dq=definitie+motivatie&ots

Walraven, M., Kieft, M., & Broekman, L., (2011). *Passend onderwijs aan leerlingen met gedragsproblemen: ervaren docenten uit het voorgezet onderwijs aan het woord*. Uitgeverij: Oberon, Utrecht. Geraadpleegd van <https://www.oberon.eu/data/upload/Portfolio/files/passendonderwijs-aan-leerlingen-met-gedragsproblemen.pdf>

Zone.College. (2020). *Over Zone.College*. Geraadpleegd van <https://zonecollege.nl/over-zone-college/>

BIJLAGEN

1. EIGEN WERKVERKLARING

Verklaring gebruikte hulpmiddelen

Hierbij verklaar ik , dat ik het voor u liggende werkstuk/project zelfstandig en zonder gebruik van andere dan de aangegeven hulpmiddelen geschreven heb. De uit andere bronnen direct of indirect overgenomen teksten zijn op enigerlei wijze in de door mij geschreven tekst expliciet met bronvermelding verantwoord. Het werkstuk werd tot nu toe nog niet in dezelfde of in vergelijkbare vorm aan een examinerator of examencommissie voorgelegd. Ook is het werkstuk niet eerder in het openbaar verschenen.

Naam, achternaam

Melissa Demmers

Plaats, datum

Enschede, 1 juni 2020

Handtekening

Melissa

2. CHECKLIST ETHISCHE TOETSING

Valt het onderzoek onder de Wet medisch-wetenschappelijk Onderzoek met mensen (WMO)? Onderzoek valt onder de WMO als het aan de volgende twee voorwaarden voldoet: er is sprake van medisch wetenschappelijk onderzoek én personen worden aan handelingen onderworpen of hen worden gedragsregels opgelegd (zie voor meer informatie: <https://www.ccmo.nl/onderzoekers/wet-en-regelgeving-voor-medisch-wetenschappelijk-onderzoek/uw-onderzoek-wmo-plichtig-of-niet>)

☐ Ja → Toetsing noodzakelijk

☒ Nee

Gaat het bij het voorgenomen onderzoek om een gezonde populatie?

☒ Ja

☐ Nee → Toetsing noodzakelijk

Is er sprake van onderzoek bij minderjarigen (<16 jaar) of bij wilsonbekwamen?

☐ Ja → Toetsing noodzakelijk

☒ Nee

Worden deelnemende personen aan handelingen onderworpen of worden aan de deelnemende personen bepaalde gedragswijzen opgelegd, die ONGEMAK kunnen inhouden?

☐ Ja → Toetsing noodzakelijk

☒ Nee

Zijn er VEILIGHEIDS- EN/OF GEZONDHEIDSRISICO'S VOOR DE RESPONDENTEN verbonden aan het onderzoek?

☐ Ja → Toetsing noodzakelijk

☒ Nee

Is er een aanspreekpunt waar deelnemende personen terecht kunnen met vragen over het onderzoek en worden zij hiervan op de hoogte gesteld?

☒ Ja

☐ Nee → Toetsing noodzakelijk

Zijn de deelnemende personen volledig vrij om deel te nemen aan het onderzoek, en om hiermee op elk moment te stoppen wanneer zij dat willen, om welke reden dan ook?

☒ Ja

☐ Nee → Toetsing noodzakelijk

Worden deelnemers aan het onderzoek voorafgaand aan deelname schriftelijk en mondeling voorgelicht over doel, de aard en duur, risico's en bezwaren van het onderzoek?

☒ Ja

☐ Nee → Toetsing noodzakelijk

Tekenen deelnemende personen en/of hun vertegenwoordigers voor toestemming met het onderzoek?

☒ Ja

☐ Nee → Toetsing noodzakelijk

Is de verwerking van persoonsgegevens in overeenstemming met de AVG? DENK AAN HET ZORGVULDIG OMGAAN MET (PERSOONS)GEGEVENS (ZOWEL OP PAPIER ALS DIGITAAL) EN EEN VEILIGE MANIER VAN DATAOPSLAG.

☒ Ja

☐ Nee → Toetsing noodzakelijk

Toetsing noodzakelijk: Wanneer de uitkomst één of meerdere keren 'toetsing noodzakelijk' is, dan zal de scriptiecoördinator beoordelen of het onderzoek in lijn is met de gedragscode. Bij twijfel zal de SEAC (Saxion Ethische Advies Commissie) worden geconsulteerd.

3. INFORMATIEBRIEF

Afstudeeronderzoek Melissa Demmers

Onderwerp: *Ondersteunend materiaal voor de docenten van het Zone.College Enschede*

Datum: 17 april 2020

Geachte heer/mevrouw,

Wij vragen u vriendelijk om mee te doen aan een wetenschappelijk afstudeer onderzoek. U beslist zelf of u wilt meedoen. Voordat u de beslissing neemt, is het belangrijk om meer te weten over het onderzoek. Lees deze informatiebrief rustig door. Bespreek het met partner, vrienden of familie.

Hebt u na het lezen van de informatie nog vragen? Dan kunt u terecht bij de onderzoeker.

Onderaan deze informatiebrief vindt u zijn/haar contactgegevens.

Wat is het doel van het onderzoek?

Het doel van het onderzoek is om erachter te komen op welke manier de docenten van het Zone.College ondersteund willen worden bij het omgaan met leerlingen waarbij sprake is van gedragsproblematiek. Wanneer deze vraag is beantwoord, kan er op basis hiervan een product worden gemaakt dat met ingang van schooljaar 2020/2021 preventief vanuit het ondersteuningsteam zal worden aangeboden aan de lesgevende docenten.

Hoe wordt het onderzoek uitgevoerd?

Het onderzoek zal worden uitgevoerd door middel van een online diepte interview via Microsoft Teams. Uw uitnodiging hiervoor is verzonden door de onderzoeker. De audio van dit interview zal worden opgenomen en vertrouwelijk worden bewaard. De opname is bedoeld voor de onderzoeker.

Wat wordt er van u verwacht?

Er wordt van u verwacht om de interviewvragen eerlijk en oprecht te beantwoorden. Daarnaast wordt er van u verwacht dat u circa 30 minuten van uw tijd hieraan wilt/kan besteden.

Wat gebeurt er als u niet meer wenst deel te nemen aan dit interview?

U beslist zelf of u meedoet aan het interview. Deelname is vrijwillig. Als u besluit niet meer mee te doen, hoeft u verder niets te doen. U hoeft niets te tekenen. U hoeft ook niet te zeggen waarom u niet wilt meedoen. Als u tijdens het interview niet meer mee wilt doen, kunt u ook zonder opgaaf van reden uw deelname aan het interview beëindigen.

Wat gebeurt er met uw gegevens?

Gegevens uit het interview worden vertrouwelijk bewaard. Uw persoonlijke gegevens worden gecodeerd opgeslagen en alleen de onderzoeker weet om wie het gaat. Naast de onderzoeker, kunnen ook docenten van het Saxion, die de kwaliteit van het onderzoek bewaken, uw gegevens inzien.

De onderzoeksgegevens worden gebruikt voor wetenschappelijke publicatie in de vorm van een onderzoeksrapport voor onderwijsdoeleinden, waarin individuele gegevens van participanten niet herkenbaar zijn. Uw privacy blijft dus volledig gewaarborgd.

Zijn er extra kosten/is er een vergoeding wanneer u besluit aan dit onderzoek mee te doen?

Er zijn voor u geen extra kosten verbonden aan dit onderzoek, en er is geen vergoeding voor deelname aan dit onderzoek.

Wilt u verder nog iets weten?

Neemt u rustig de tijd, om deze informatie te lezen en te bespreken met uw partner of andere mensen uit uw omgeving.

Mocht u nog vragen hebben over het onderzoek, dan kunt u deze stellen aan de onderzoeker. Hieronder volgen zijn/haar contactgegevens.

Naam onderzoeker:	Melissa Demmers
Telefoonnummer:	0651154536
E-mailadres 1:	mdemmers@zone.college
E-mailadres 2:	305704@student.saxion.nl

4. TOESTEMMINGSFORMULIER

Afstudeeronderzoek Melissa Demmers

Onderwerp: *Ondersteunend materiaal voor de docenten van het Zone.College Enschede.*

Ik heb de informatie over dit interview voor de deelnemer gelezen. Ik kon aanvullende vragen stellen. Mijn vragen zijn voldoende beantwoord. Ik had voldoende tijd om te beslissen of ik deelneem aan dit onderzoek.

Ik weet dat meedoen helemaal vrijwillig is. Ik ben me ervan bewust dat ik op ieder moment kan beslissen om toch niet mee te doen. Daarvoor hoef ik geen reden te geven.

Ik weet dat de onderzoeker en scriptiebegeleiders van de onderzoeker mijn gegevens kunnen inzien. Mijn gegevens zullen vertrouwelijk en waar mogelijk anoniem opgeslagen worden. Het gebruik van mijn gegevens in de rapportage is in ieder geval anoniem.

Ik geef toestemming om mijn gegevens te gebruiken, voor de doelen die in de informatiebrief staan. Mocht er aanleiding zijn om de gegevens te gebruiken voor een ander onderzoeksdoel dan zal opnieuw toestemming aan mij worden gevraagd.

Naam deelnemer:

Handtekening: n.v.t.

Datum : _ / _ / 2020

Ik verklaar hierbij dat ik deze deelnemer voldoende heb geïnformeerd over het genoemde onderzoek.

Als er tijdens het onderzoek informatie bekend wordt die de toestemming van de deelnemer zou kunnen beïnvloeden, dan breng ik hem/haar daarvan tijdig op de hoogte op een wijze waardoor ik er zeker van ben dat de informatie de deelnemer bereikt heeft.

Naam onderzoeker: Melissa Demmers

Handtekening: n.v.t.

Datum: _ / _ / 2020

Ik ga akkoord met deelname aan dit onderzoek

☐

5. INTERVIEWVRAGEN DOCENTEN EN ONDERSTEUNINGSTEAM

INTERVIEWVRAGEN DOCENTEN

Context: In de periode van september 2019 t/m december 2019 heeft er een onderzoek gelopen naar de wensen en behoeften van docenten ten opzichte van het ondersteuningsteam. Hierbij werd o.a. gekeken naar de behoeftes van docenten bij leerlingen met gedragsproblemen. De volgende vragen zullen betrekking hebben op deze resultaten.

1. Uit de resultaten van het onderzoek kwam naar voren dat de meeste ondervraagde docenten problemen ervaren met leerlingen met gedragsproblemen.

- **Vraag 1a: Wat verstaat u onder leerlingen met gedragsproblemen?**
- **Vraag 1b: Ervaart u wel eens problemen met leerlingen met gedragsproblemen?**
 - Zo ja, wat voor vormen van gedragsproblematiek, hoe gaat u hiermee om en welke handvatten zet u hiervoor in?
 - Zo nee, hoort u wel eens van andere docenten dat zij hiermee te maken hebben?

2. Uit het onderzoek kwam ook naar voren dat docenten over het algemeen tevreden waren met de huidige ondersteuning op het Zone College, maar hiernaast ook graag andere handvatten zouden willen bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen. Hierbij liepen de behoeften uiteen. (de één wou meer kennis, de ander meer praktische tools tijdens lessituaties etc.)

- **Vraag 2a: Stel dat u informatie zou ontvangen over het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen, welke onderwerpen zijn hierbij volgens u relevant?**
- **Vraag 2b: In hoeverre zijn de volgende onderwerpen, op een schaal van 1 t/m 5 relevant?**
 - Invloed op executieve functies (emotieregulatie, plannen en organiseren, werkgeheugen)
 - Hersenontwikkeling (neurobiologisch aspect)
 - Motivatie (in samenhang met gedrag)
 - Algemene gesprekstechnieken (meer gericht op vaardigheden)
- **Vraag 2c: Stel dat u extra handvatten zou krijgen bij het lesgeven aan leerlingen met gedragsproblemen, waarop zou de focus moeten liggen?**

Context: We hebben zojuist gesproken over de mogelijke inhoud van het ondersteunende materiaal, we gaan het nu hebben over de vormgeving. Voor mijn afstudeeropdracht moet ik uiteindelijk een beroepsproduct ontwikkelen. Oftewel, een product wat vanuit de ondersteuning praktisch en preventief kan worden ingezet om de docenten te ondersteunen. Denk bijvoorbeeld aan een digitale handleiding wat met start van het nieuwe schooljaar kan worden uitgedeeld.

- **Vraag 3: Stel dat u ondersteunend materiaal kunt ontvangen vanuit het ondersteuningsteam, in welke vorm zou u deze het liefst willen ontvangen?**

INTERVIEWVRAGEN ONDERSTEUNINGSTEAM

Context: In de periode van september 2019 t/m december 2019 heeft er een onderzoek gelopen naar de wensen en behoeften van docenten ten opzichte van het ondersteuningsteam. Hieruit kwamen een aantal interessante resultaten naar voren. De volgende vragen zullen betrekking hebben op deze conclusies.

1. Uit de resultaten van het onderzoek kwam naar voren dat de meeste ondervraagde docenten problemen ervaren met leerlingen met gedragsproblemen. (regels/afspraken niet nakomen, grote mond, niet luisteren, gebrek aan motivatie en niet aanspreekbaar zijn).

- **Vraag 1a: Kijkend naar uw werkervaring, herkent u dit probleem?** (Bijvoorbeeld door verhalen van de leerlingen die u begeleidt)
 - Zo ja, kunt u hier iets meer over vertellen? Wat is volgens u de oorzaak hiervan? Welke handvatten zou u inzetten om dit probleem aan te pakken?

2. Uit het onderzoek kwam ook naar voren dat docenten over het algemeen tevreden waren met de huidige ondersteuning op het Zone College, maar hiernaast ook graag andere handvatten zouden willen bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen. Hierbij liepen de behoeften van de docenten uiteen. (de één wou meer kennis, de ander meer praktische tools tijdens lessituaties etc.)

- **Vraag 2a: Stel dat u (preventief) informatie aan de lesgevende docenten zou kunnen aanbieden over leerlingen met gedragsproblemen, welke onderwerpen zouden hierbij relevant zijn?**
- **Vraag 2b: In hoeverre zijn de volgende onderwerpen, op een schaal van 1 t/m 5 relevant?**
 - Invloed op executieve functies (emotieregulatie, plannen en organiseren, werkgeheugen)
 - Hersenontwikkeling (neurobiologisch aspect)
 - Motivatie (in samenhang met gedrag/problemen)
 - Algemene gesprekstechnieken (meer gericht op vaardigheden)
- **Vraag 2c: Stel dat u (preventief) extra handvatten zou kunnen aanbieden aan de docenten over het lesgeven aan leerlingen met gedragsproblemen, waarop zou de focus moeten liggen?**

Context: We hebben zojuist gesproken over de mogelijke inhoud van het ondersteunende materiaal, we gaan het nu hebben over de vormgeving. Voor mijn afstudeeropdracht moet ik uiteindelijk een beroepsproduct ontwikkelen. Oftewel, een tastbaar product wat vanuit de ondersteuning praktisch en preventief kan worden ingezet om de docenten te ondersteunen. Denk bijvoorbeeld aan een digitale handleiding wat met start van het nieuwe schooljaar kan worden uitgedeeld.

- **Vraag 3: Stel dat u vanuit het OT preventief ondersteunend materiaal kan aanbieden aan een docent, in welke vorm denkt u dat dit materiaal het beste kan worden aangeboden?**

6. FRAMEWORK MET RESULTATEN VOOR OPDRACHTGEVERS

7. EXTRA BEROEPSPRODUCT: CONCEPT INFORMATIEKAART

Versie I

INFO KAART KLAS: KLAS

MENTOR: NAAM MENTOR

TEAMONDERSTEUNER: NAAM TEAMONDERSTEUNER DIE GAAT OVER DEZE KLAS

DATUM: VUL HIER DE GELDIGHEIDSDATA VAN DE KAART IN (VOORBEELD: 01 SEPTEMBER T/M 31 OKTOBER)

 O NAAM LEERLING	 OO NAAM LEERLING	 O NAAM LEERLING	 O NAAM LEERLING
 OOO NAAM LEERLING	 O NAAM LEERLING	 OO NAAM LEERLING	 O NAAM LEERLING

Legenda

- O = AD(H)D
- O = ASS GERELATEERDE PROBLEMATIEK
- O = GEDRAGSSTOORNIS
- O = HOOGSENSITIEF
- O = STEMMING OF ANGSTPROBLEMATIEK
- O = MOEILIJKE THUISITUATIE
- O = LANGDURIG ZIEK (GEWEEST)
- O = GEBRUIKT MEDICATIE

zone college

Versie II

INFO KAART KLAS: KLAS

MENTOR: NAAM MENTOR

TEAMONDERSTEUNER: NAAM TEAMONDERSTEUNER DIE GAAT OVER DEZE KLAS

DATUM: VUL HIER DE GELDIGHEIDSDATA VAN DE KAART IN (VOORBEELD: 01 SEPTEMBER T/M 31 OKTOBER)

 O NAAM LEERLING	 OO NAAM LEERLING	 O NAAM LEERLING	 O NAAM LEERLING
 OOO NAAM LEERLING	 O NAAM LEERLING	 OO NAAM LEERLING	 O NAAM LEERLING

Legenda

- O = Leerling is snel afgeleid, zorg voor weinig prikkels
- O = Leerling is vaak dromerig, houdt zijn of haar aandacht erbij
- O = Leerling heeft moeite met regels, maak verwacht gedrag duidelijk
- O = Leerling heeft behoefte aan structuur en routine
- O = Leerling wordt snel geïrriteerd/boos, spreek rustig aan
- O = Leerling heeft een TOM pas

zone college